

Фотографија на предњим корицама књиге, аутор Ненад Грујичић: Голубови на делу крова старе апотеке породице Штрасер, саграђене 1890. године, на Тргу Бранка Радичевића у Сремским Карловцима; фотографија на задњим корицама, аутор Милена Грујичић: Песник поред старог платана у порти Доње, српске православне цркве светих апостола Петра и Павла у Сремским Карловцима, подигнуте 1719. на темељима старе, први пут поменуће 1599. године.

Ненад Грујичић

**СРЕМСКОКАРЛОВАЧКЕ
ТЕРЦИНЕ**

БРАНКОВО КОЛО
Сремски Карловци
2020

ГОДИШЊА ДОБА

Људи кратко живе, али свашта знају,
живот се наставља кроз годишња доба,
смењују се дани у паклу и рају

на Земљи где траје вечита сеоба,
зима на почетку а јесен на крају,
природа је простор где се води борба,

онамо и амо пути се пружају,
да, сеоба има, али смрти нема,
годишња се доба Земљом занављају,

додиром у низу нов се квартал спрема,
година је цела округла к'о свемир,
ту небеска клима никада не дрема,

на овој планети стално траје немир;
и једно и друго Карловци познају,
тако је на свету, има људи, велим,

који свашта знају а гласа не дају,
носе осећања, дубока и јака,
скривајући пламен, као да се кају,

а све друго за њих – горка преинака;
човек сваког дана са тајном се буди,
Карловци су увир светлости и мрака,

о њима се увек нова прича нуди

к'о добар залогај на славарској тацни;
али да се сада, као прави људи,

вратимо ка зими и пахуљи-машни
што у безброј лица на *Четири лава*
јануаром пада кад празници важни

са храном и вином чувају да глава
тешка од живота не сиђе са ума;
Карловци под снегом, то је слика права:

ено смет се диже са главнога друма
у налету ветра кроза који санке
јелењих рогова, трепавичјег шума,

клизе као привид стражиловске бајке,
да, то су Карловци кад их зима недри
и лагано спушта низ трагове танке

у пролећне чари чији занос ведри
већ пупољке даје, а лист шири, зелен,
опет крила нова, ено крошња једри

и цветају гране, крај живице пелен
додаје мирисе да пролеће гусне
у цвасти сокова, о, колики мелем

за све живе душе и љубљене усне
када ерос букти и Карловце диже
до замајца лета и топлоте јулске;

омора у центру, то невреме стиже,
провала облака, вода с неба точи,
с илинданском муњом гром је земљи ближе,

на Дунаву цика, Бранко у вал скочи,
са торњева звона преплављују плажу,
а лисје жутује, и већ јесен крочи,

грожђе к' о лавина слива се ка граду,
подврискује младеж, биће сремског вина,
заживела берба у сваком атару.

Овај градић безброј красних лица има,
све их слика једна карловачка дама
што је дуго крила, стидљиво, пред свима

лепоту свог духа и – остала сама.

СА ИЗВОРА

ИКОНА

Авионски бели трази укрштени зјапе сводом,
плаветнило сипа срећу на земаљске мале дане,
до фонтане суве, давне, ја прилазим тихим ходом,

па окренем ка извору. Попут какве болне ране,
усеклина понад млаза, празна мрља од малтера
годинама зјапи глува, нико прстом ни да макне,

људски немар као коров – ко ће кога да натера,
запуштено свето место, угашена пуста жеља,
икона ту некад била док је сјала јача вера,

уклони је вражја рука политичког гонитеља.
Не чекајућ' обећања од кустоса локалнога,
сâм поставих иконицу: лик Јована Крститеља,

заштитиника извор-воде са студенца Бранковога.
Зими кад се ту умивам, вода греје немогуће,
а лети ме млаз студени окрепљује згрејанога.

Тако тече земни живот, с таласима хладно-вруће,
као извор без славине, откуцаји срца мога,
прекрстим се у молитви, извор пева, небо чуће,

теку дани и године у слободи живог Бога.

СТУДЕНАЦ „ПАТРИЈАРХОВАЦ“

А у башти *Илиона* извор тече Божјим млазом,
ту долазим, к’о у цркву, шкрупим лице светом водом,
и Даница и Милена прилазе му уском стазом.

Степенице две-три к доле, па до млаза кратким ходом,
клизава је, једна цигла стоји с лева, сува малко –
да савијен ка студенцу ослониш се левом ногом.

И млаз прсне по шакама, ту славине нема, мајко,
тече језик са небеса испод земље – к’о клијање,
бистри звуци светлост грабе па на лицу букну јако.

Даница се нећка, не сме, не годи јој умивање,
ни Милени није мило, и њој јесте хладан зденац,
ал’ је мати, мора знати кћерки дати васпитање,

па силази до жубора, храбро хвата ледни венац,
запљусне га, па залиже раштркане власи с чела,
ја подстичем: Дедер јоште, плъусни јаче, пиј студенац!

Већ излази, и Даницу к води зове, не би л’ хтела
сама сићи – дете неће, са трепке се суза клати,
обећавам, мамим мџмом: Биће слатких карамела!

И – са мајком приђе млазу, хвата две-три прве капи,
међ обрве стави једну, а две ћушну иза ува,
лизну прстић, журно назад – и воде се тако напи.

А осмеси као сунце, о, нека их Господ чува.

У САБОРНОЈ ЦРКВИ СВЕТОГ ОЦА НИКОЛАЈА У СРЕМСКИМ КАРЛОВЦИМА

Кад улазим у храм свети, за певницом видим Бранка
како млађан пева тропар са некол'ко богослова,
Алексије Радичевић – зоро моја без осванка.

Иконостас има крила барокнога српског кова,
рад Јакова Орфелина и Крачуна Теодора.
Ту крстисмо наше дете, Даницу, из нових снова,

тек годину навршила, за крштење права ора,
а кума се Весна Чипчић сва у јари презнојава:
Света Тајна, чедо плаче, тмине беже, тако мора.

Много пута у цркви сам Светог оца Николаја
прислужио пламен свеће умрлима и живима,
смртан, ситан, грешник први, већ на бриди свога краја,

оцу Драшку, мајци Стоји, свим прецима и ближњима.
Потом такнем траг моштију Арсенија Светог Сремца.
Чудотворна ту икона: Божја Мати а Бездинска,

Пресвета је, радост шири благодатну, и без премца.
Туристи из целог света, од Канаде па до Кине,
у цркви се миром пуне, свака душа попут зденца

тражи да јој Божја милост чистим срцем љубав плине.

ПРЕД КРИПТОМ ГОРЊЕ ЦРКВЕ У СРЕМСКИМ КАРЛОВЦИМА, ДАНАС МАНАСТИРА ВАВЕДЕЊА ПРЕСВЕТЕ БОГОРОДИЦЕ

*Пролазан и грешан удишем мирисе
ружја око цркве, једна је црвена,
ох, колико даха са њене латице
у замаху Божјем из ситног семена.*

А у крипти манастира – земни трази патријарха
Георгија Бранковића што озиди све што радост
чини оку када стигнеш до средишта Карловаца.

Поред њега обезглављен, лежи други, што нажалост
настрада у Бад Гаштајну, лечилишту среће грубе,
убише га бечки жбири, начинише горку пакост:

Лукијан је Богдановић симбол судбе наше худе,
и последњи карловачки патријарх у тешкој збиљи
пред почетак Првога рата – да и тако нам науде.

И о једном и о другом патријарху, Боже мили,
нико причу не покрену, у заборав пала оба,
у вунено оно доба удбаши су те хапсили –

то врхунац беше власти све до њеног празног гроба,
забранити српску славу, мучки цркву подлопати.
Кренух око манастира, крај гробница старог доба –

монаси и монахиње, не мораш им име знати,
ту осташе у завету са костима које ћуте.
Са мном ходи моја жена, и ћерка се уз нас јати,

опет цвеће, свуда руже, принесосмо свеће жуте
души мајке, оца, стрица што у рату млад погину,
молитвице крај пламена са тамјаном тајне слуте.

При одласку указа се светлоплава бројаница,
пазарисмо јоште једну, радује се и Милена,
и календар ту куписмо, прелистава већ Даница.

Ја сам Ненад. Ја Ружица, отпоздрави стара жена.

ПЛАТАН У ПОРТИ ДОЊЕ ЦРКВЕ СРЕМСКОКАРЛОВАЧКЕ, СВЕТИХ АПОСТОЛА ПЕТРА И ПАВЛА

Када душа милост тражи, према Доњој цркви кренем,
годинама нисам знао које тајне она крије,
из даљине кад угледам, целим бићем се покренем.

Хвала, душо, што си светлост која моје кости мије,
и што сенку јоште имам док корачам према порти,
ту ме чека бели платан што од света овог није,

три столећа он проноси, струји живот у аорти,
надљудско се знање крије у том стаблу непомичном,
а гране се шире к небу које нашу смртност мотри

да умрви мало звезда у трајање страубично.
Платан многим сведок био, многе часе саслужио,
ту је Петар Први Његош рукоположен званично:

митрополит черногорски, светима се придружио.
Обухватам свето стабло, приљубим се малим телом,
ширим руке – али кратке, но душу сам сву пружио

да је чисти и припрема невидљивим својим велом,
е да бих се просветлио и Господу представио.
Благи ветар почешља ме и помази питателно,

платан с беле своје коре очима се отворио,
и уста се указаше, проговори старац-дрво:
Добро дош'о, земни сине, један нас је Бог створио,
наше душе стреме к њему, ал' се овде чисте прво.

ГОЛУБИЦА НА КРСТУ

Из даљине као мрва на златном се крсту леска,
голубица бела, видим, слетела на цркву Доњу
закриљену бујном крошњом див-платана од три века.

Чија ли је душа сишла да покаже милост Божју,
откуд бела голубица беља и од првог снега,
усред лета карловачког на црквеном бриди трону?

Неко рече у пролазу да је иза оног брега
штоно стреми к Стражилову голубица јутрос мала
полетела. Већ је подне а са крста још не бега.

Као да се еглен води између ње и платана
белог лица као крила голубице Светог Духа.
У том небо затамни се и загрми усред дана,

голубица пред храм слети, шири крила, златоуха,
отвори се црква сама и зачу се пој псалама,
ка олтару у лепршу благих крила и пропуха

голубица у три круга обави лет белог плама
па одлети к Стражилову, и звоно се за њом вину,
а врата се затворише опет тихо, опет сама.

Нас некол'ко крстимо се и тражимо спас у вину.

КАРЛОВАЧКИ МОТИВИ

ЧЕСМА „ЧЕТИРИ ЛАВА“

Када песник, ил' намерник, на Бранково коло дође,
жедан песме, намах приђе старој чесми да попије
добре воде у градићу стражиловске метаноје.

Промени се све у глави чаролијом поезије
и путник на први поглед заљуби се у тај градац
узнесен у снази духа, културе и историје.

По легенди, осетиш ли поред чесме да си гладан,
а већ пио воде с длана, знак је да ћеш се вратити,
Карловчанком оженити и одвести к себи, мада

може да се случи и то да ћеш овде доселити.
Карловчанке свашта знају уз бакарне чет'ри луле:
једна ће ти врат угристи, друга рану исцелити,

трећа ведром запљуснути као репом од ајкуле,
а четврта – лично муза, суђеница хитрог скока,
у твом крилу већ се лица, спадоше јој и нануле.

И Бранко је овде био, у два у три лака крока
до студенца доходио. А те луле, као фруле,
кад засуше, фрушки ветар са планинског крене бока

да засвири на њих празне – мелодију моме чуле,
као виле долетеле да напуне крчаг водом.
Ал' на чесми нигде Бранка, жеље им се ту просуле,

ах, тај живот – као магла: бело вино па са содом,
сремски гулаш, штрудла с маком и бећарац, брацо-роде,
до Дунава с тамбурама, па отпутуј првим бродом,

а већ сутра, тамо негде, пожељећеш да си овде.

ЧАМАЦ

На обали, потопски, трули чамац мирује,
као да је слетео спресовани угарак,
расточен до гњилежа, из мрака извирује,

само патос остао, све однела фукара,
као да је запаљен, па Дунав угасио,
о, шта се догодило – на несрећу удара.

А ако је тонуо, па се неко спасио,
олупину извук'о, и отиш'о некуда,
зар се више никада није ни огласио.

Можда алас овдашњи ил' земунски Јехуда,
или Бранко поета из времена ђачкога
кад се Арса Путник, друг, утопио, гле чуда,

из тог чуна скочивши, сâм, једини, забога,
па сад чамац растурен, као сведок трагизма,
чека да га поправе – то би била залога,

јер Дунав не говори, али жртве узима.

ЧОВЕК СА ТРИ ПСА

А кроз маглу јутарњу три кера са човеком
иду покрај оgrade од кованог гвожђа,
дворед се подиже с прохујалим веком,

одводи у виноград стражиловског грожђа.
А пси вуку газдину руку која тражи
другу да јој помогне. Ко је путовођа?

Конопци се затежу, правило не важи,
можда један препукне, и то се догоди,
па пас један умакне (невољу не тражи),

јер два кера на ланцу нови нагон води
да скоче на власника, изгризу му руке,
и за братом одјуре ка пуној слободи,

тамо где са људима више нема муке.

ДВЕ КЛУПЕ

Две клупе без икога међу два дрвета,
лишће свуд је около, смеђе, жуто, жуће,
преко пута улице славна апотека,

празне клупе гледају у правцу те куће,
где је некад живела породица Штрасер,
хладан ветар помери полуголо пруже –

к’о да неко устаде с ложе прве класе,
крону преко улице и откључа врата,
окрену се и позва, не часећи часе,

још некога са клупе – чу се замах бата,
у том мрмор гласова као породице,
невидљиви уђоше, склопише се врата,

јак ветар подиже укруг лишће с улице.

ЈОРГОВАН

На прилазу пијаци жена с јоргованом,
шири мирис бесплатно, а продаје цвеће,
можемо је видети скоро сваким даном.

Десна рука подигла јоргован до браде,
а под левим пазухом џемпер на продају,
преко главе марама боје сиво-плаве,

боре око очију и са чела шарају
лице млађе старице чије очи знају
шта су све доживеле у пакленом рају

земаљскога живота чији дани трају
по закону јачега и страшном авају,
социјалну помоћ ће добити на крају,

па јоргован купите док мириси трају.

ШЕСТ КАРЛОВАЧКИХ ВЕТРОВА

За платан код Доње цркве кажу људи старог кова
да му гране ни ветрова шест не може поломити:
ни бура ни југовина, нити славни стражиловац,

нити ветар звани горњак, с Магарчевог брега, вити,
који дува одозгора, па опало лишће врти,
у круг диже и разноси кроз град овај племенити,

нити ветар звани доњак, с којим једном ваља мрти,
он долази одоздола, са дунавских плећа дише,
ушуња се испотиха, осете га млади хрти;

горски ветар – то је дете свете горе, мајке Фрушке,
па Карловци замиришу од рајскога смиљ-босиља,
засветлуца свако биће и застриже обеушке;

а бура и југовина, то су ветри свеудиља,
први стиже као оркан, низ планине ка морима,
други – то је врући ветар кад се нагло топи зима,

тад олује смењују се, подрхтава људска клима,
а репови тих ветрина докаче и сремске куте,
наднесу се над Карловце, залупају цреповима.

Стари платан са гранама које онкрај света слуте,
не кида се и не ломи, само свија у налету
европскога цунамија што би хтео јаке скуте

да покрши и развали, али платан у дуету
са орканом води битку чврсто стојећ' у корену.
Гле, престаде борба, нагло, немам пусти своју мету,

завитла се к Стражилову, па низ Дунав заокрену;
платан ћути и мирује, тек отресе лист, петељку,
к'о да ништа није било, тишина се звуком прену,

завонише стара звона, људи стижу на седељку.

**СРЕМСКОКАРЛОВАЧКЕ
КАЖЕ**

АЛЕКСИЈЕ РАДИЧЕВИЋ

Поезија, шта је она, да ли младост што не стари?
Зашто сваког књижевника не надживи прво слово?
Алексије Радичевић младим пером још крвари,

Карловци му беху берба, гимназија, Стражилово,
у школи га никад нико називао није – Бранко,
овде стиг'о као клинац, послушајте сад и ово,

са један'ест годиница, из Земуна, и све тако,
Аца браца, сремско дете, у Славонском Броду рођен,
шест година карловачких, зар не више, ју на'пако!

Гимназија друга мајка, неким вишим смислом вођен,
ту на српском не написа песму своју баш ни једну,
немачки је главни језик, Аца рано и с њим срођен.

Али зато хербаријум, као какву књигу вредну,
најбоље је он сложио: биљке, цвеће Стражилова,
микроскопом истражив'о листак жути и петељку.

Гимнастика – да, дабоме, била мода тога доба,
атлета је млади Аца, к'о Херкулес снагу има,
тада није пев'о: Дође доба, да идем у гроба...

Ах, умало сметнух с ума, да испевам ово свима,
са латинског као ђаче, а уместо на немачки,
превео је Аца запис на матерњи – српска рима.

Као школски састав, једном, а баш тако, састављачки,
написао на германском добру песму о Дунаву,
а Кашанин, после, рече да уради то зналачки,

чак помало и антички. Али тек у Темишвару,
где студира мудрољубље, филозофски смер – етика,
Аца прву своју песму написа у Божјем дару

за матерњу мелодију српског метра и језика.
Девојка је на студенцу пропевала изван Срема
у Банату темишварском, чијих триста претплатника,

даде новац за штампање прве књиге усред Беча.
Ето то је име Бранка, пре нег' ће се тако звати,
Алексије Радичевић, себи самом је претеча,

што Црњански једном рече, себи преци, језик – мати.

У КАРЛОВАЧКОЈ ГИМНАЗИЈИ

На почетку беше зграда приземљуша дуга, ниска,
ту су браћа из Земуна, Радичевић презимена,
наставили школовање – крену прича гимназијска.

Алексије и с њим Стеван, оба доброг педигреа,
уче школу на немачком, латински је обавезан,
српски служи само да се понекада, с новом мером,

у нијанси протумачи страна речца, падеж један.
У рубрици за владање стоји *ensor inventutis*,
што за браћу значило је да су пример изванредан.

Стигли ђаци одасвуда, широки су Божји путеи,
и велика царевина: из Лике је дош'о један
с козом – да га здравље служи, козје млеко лек је љути.

Из Баната Немци млади, српски не зна баш ниједан,
те са Драве и из Пеште, Босне, Бачке, Славоније,
да, из Срема, понајвише, сваки момак срчан, вредан.

На Дунаву јулска граја, ништа боље тада није
од пливања и рођења, фискултуре, гимнастике.
Бранко ког су звали Аца, ни од кога то не крије,

и мишице показује, тад ни трага од јектике.
Једном, чамцем група ђака кренула до рајске Аде,
међу њима Арса Путник, добар пливач, из навике

први скочи и зарони, у дубину он се даде,
али више не изрони, да га траже сви кренуше –
заплео се у жилама и биљкама поред кладе,

једва Арсу извукоше, давао је знаке душе,
али нико од дечака да помогне – то не знаде.
И у *Бачкоме растанку* Бранко о том сетно пише.

Развила се гимназија, дивно чудо нове зграде,
вавилонски она сија, трећи век јој на плећима,
као пчеле стражиловске ученици саће праве,

та има их на хиљаде, сетити се увек прија,
и пре Бранка ту су били Димитрије Давидовић,
и Милован Видаковић, с њима Сима Сарајлија,

Магарашевић је Ђорђе, и Стерија ту Поповић,
и Јосиф је, гле, Рајачић раширио јака крила,
онда Стеван тај Шупљикац, и с њим Јован је Суботић,

два Руварца – Иларион, Димитрије – умна сила,
и Јован ту Живановић, а касније Васа Стајић,
Михиз, Дејан Медаковић, ено Гојка Николиша,

па Ксенија, да, Марицки, с њом и Вида Огњеновић.
На Бранковом колу, елем, када сваког года крене,
и у марту и септембру, гимназијом дух се нови

с песницима одасвуда, с гласовима хора прене,
стигао је Радичевић, васкрсла је с вером нада,
а свечаност на лицима у ореол се одене:

Најславнији Карловчанин, из Брода на Сави мада.

ВИТО РЕБРО

Тек у другом покушају Бранкове су кости стигле
са грчкога гробља старог, а из Беча свемоћнога,
све до рајског Стражилова. Живе су се душе дигле

да помогну митски пренос праха земног Бранковога.
И енглеска штампа пише да је песник за живота
путовати срцем хтео до Косова фаталнога

и о њему епос нови написати – то му оста.
Новосадска *Застава* је месецима доносила
сва имена приложника, одасвуда – никад доста,

у новцу и поклонима, народна се дала сила
из градова са свих страна, ево неких тек за риму:
Дубровник је међ првима, стражиловска пева вила,

па Карловци Сремски, Земун, списак оде према Книну,
Херцег Нови, Рисан, Котор, Будва, Задар и Лозница,
видим наше и из Беча, ал' и српску сву Атину...

Дрниш, Загреб, Брод на Сави, Темишвар и Суботица,
те Београд, Пожаревац, Вуковар и Крупањ, Рума,
Грац и Бечеј, ено Сења, Сомбор, Вршац, Каменица...

Никад краја, песник живи, извија се светлост ума,
а данас са врха Фрушке где Бранкове сени леже,
у септембру када Коло прима госте светског друма,

једна прича понавља се и подсећа – срца стеже:
Недостаје вито ребро песниково у гробници,
при преносу украдено, и многи се на то жеже,

неко узне реликвију и однесе у торбици.
Лутала је тајна дуго, све док стара професорка
Карловачке гимназије не пронађе у Матици

кутијицу, ал' без ребра – само запис и карика
са сандука што пристиже преко Беча у Карловце.
Теодора Петровић је, тако вели стручна слика,

све казала о том чуду. А сад – како ствари стоје,
неко чува ту светињу, Бог ће сами све то знати
код кога је вито ребро, године се брзо броје,

можда ћемо једном Бранка и трећи пут оплакати.
Фрушкогорски славуј слути, вито ребро без осванка,
стражиловац ветар дише, а лисје се опет злати,

неко пева: На те мислим душо без престанка!

БРАНКОВО КОЛО

Оно прво, на прелому претпрошлог и прошлог века,
жртвом Павла Марковића, прославило српски Сион,
у Карловце навраћали, пријатељу свом из прека,

Стеван Сремац и Матавуљ, Бен Акиба, био и он,
елита се окупљала, наздрављала листу снова,
све цареви књижевности, нико пацер, нико пион,

Коштану је своју Бора штампао код Адамова,
и Сремчев се ту *Вукадин* и *Поп ћира* и *поп Спира*
премијерно појавили, ту су песме Љермонтова,

Јован Дучић, Густав Матош, стихови им к'о с клавира,
ту Алекса Шантић трипут о Бранку је спев'о риме,
Бајрон, Хајне и Петефи, Бодлер, Рилке, све до Лила,

па Силвије ту Крањчевић, и сомборски Вељко с њиме,
славни Јанко – *Хајдук Станка* народ хоће као 'алву,
те Радоје Домановић, сви надиру попут плиме,

то Бранково коло било. Адамов је своју главу
заложио за пројекат каквог тада на Балкану
није било ни у снима, донело је Коло славу

Карловцима, нашем роду – све било по Божјему плану.
Два су светска рата прошла, Словени се јужни грле,
цвета Југа, Срби дају, а себи одузимају.

Оживело опет Коло, песници одсвуда хрле,
Стражилову стижу синци све до гроба Бранковога
на ком пише: *српски народ*, и чују се песме врле.

А камене коцке стоје као букет око гроба:
Фрушка Гора, Пљешевица, Клек, Велебит и Авала,
Брег од Вршца и Динара, Ловћен – нема са Косова.

Десанка је са шеширом направила свима хлада,
Антић муца, али сева, његов напев народ воли,
а Петровић Брана клеца, шири руке, светом влада,

Иван Лалић дим отреса, а Ракитић тихо збори,
Светлана се Велмар краде кроза сенке, мислиш – пашће,
Раша Попов очи бечи, сваку речцу рукотвори,

посматра их све Црњански, *Стражилово* са „р“ збори,
Пекић, Павић и Селенић пристижу на ходочашће,
прозна свита, к’о песничка, таленат их таквим’ твори,

са квргавим штапом Душко пење се, к’о младић дахће,
помешани лете к Фрушкој славуј – кобац, исто јаје,
песма живот повезује, матерњи је језик саће,

Бранко меда стражиловског при доласку сваком даје.

ПАВЛЕ МАРКОВИЋ АДАМОВ

Чини ми се да Скерлић без француских рецепата, што их је покупио онде док је компилисао своје студије о француској књижевности, не уме написати ништа на ни у српској књижевности. Чини ми се да тај Скерлић онде, где је положио докторат о књижевности, да је затражио какво место, не би га добио ни за професора књижевности у каквој трговачкој академији или шегртској школи; а у Београду је одмах проглашен за врховног судију српске књижевности.

(П. М. Адамов)

Приповедач, романијер, песник врли, драмски писац,
публициста, преводаца, па уредник и професор,
целог века чувао се да га какав вешти лисац

не увуче у маказе, не убаци у компресор
политике-курве дике, већ да буде живописац
који својом главом мисли, са народним интересом.

Волео је у брк рећи, све директно, и на чистац,
све имање свога бабе у Бранково дао коло,
и створио лист велики чији амблем јоште сија,

а за пренос земног Бранка, чак из Беча, снаге смог'о.
Сматрао је да се паор, без паркета и салона,
до јунака мора дићи, и кумио милим Богом,

да се писци тога лате, теме која нема клона,
већ трепери нашим зраком, далеко од Тургењева,
Росегера, било кога, то му беше тачка стона.

У Загребу боравио, кафански га све до неба
по рамену тапше рука Еугена Кумичића,
а критичар Шрепел му је обећао, к'о са брега:

Славићу те у Вијенци – и Лазу Лазаревића!
По повратку из Загреба, не прође ни месец дана,
а Миливој Шрепел куди књиге Павла Марковића.

То животно погодило Адамова са сто рана,
повуче се и престаде да се бави прозним радом.
Милан Савић намерио, без икаквог другог плана,

о Павловој приповеци написати текст са пламом,
ал' Адамов одби љуто, неће помоћ пријатеља,
не треба му ништа – неће, и објасни са галамом:

*Окани се тога сада, не треба ми помоћ веља,
одустани од хваљења, молим те к'о милог брата!*
Наставља да води Коло, не одлази му са чела,

но, засмета и Скерлићу који српски дух својата,
препрека му лист из прека, концепција јака, смела.
Адамов је самосталан, отворио свима врата,

не зависи од странака, политике и шаблона,
а Скерлић се за власт хвата, идеолог-татамата,
ко год има јаку личност, и није из ешалона,

Скерлић на њ'га шаље огањ и с видика јавног склања.
Адамов се није дао, говорио без пардона,
но линија животворна сваким даном све му тања,

па му стварност чемер суну – и Софија жена мину,

а две ћерке Смиља, Нада, одлетеше с душом младом,
с болешљивим сином Бранком бачен грубо на ледину.

После Павла Марковића, Коло оста с малом снагом,
десет лета вијорило јужнословљем сред Балкана,
наставило нових десет без успеха и нетрагом,

лист се сроз'о у локално, беживотно, и без плана,
Први светски рат нагрну, по Србима бљују, туку,
оста судба згарављена к'о песма недопевана.

Тек после шездесет лета, у повести страшном хуку,
основано ново Коло, карловачки Бранко млади,
ево траје пола века у песничком своме луку,

Богу хвала на уздарју, котрља се, живи, ради.

ЈОВАН ЖИВАНОВИЋ

Хвала ти Боже што си ме милошћу својом упознао са неуморном пчелом, која ми је оследила рад, а тиме и слабо моје тело ојачала, која ми је показала да је само у раду живот, која ме при сваком посматрању и изучавању његову води – као што би Доситеј казао – ка високој мудрости Твојој, то јест ка познавању тебе, Боже.

(Ј. Живановић)

Један младић, карловачки, студирао славистику
у Вијени, поред Вука Карацића кога штудје,
подржава, пише чланке за лист *Јавор* и *Даницу*,

залаже се за чистоту сваке речи коју чује.
Али стиже болест жута, снет за младе грудоболце,
сушица је то, јектика, цело тело се затрује.

Лекари га саветују да се врати у Карловце,
на чист ваздух, међу пчеле и жаоке, меда лати,
да оздрави с кошницама, и покрене путе нове.

На падини Фрушке горе диже кућу чим се врати,
и пчелињак диже туде – да се бави послом Божјим,
да у пчели, ситном створу, васељенски закон прати.

Сваким даном све здравији, у срцу са сунцем новим,
пчелињи га зуј зацели и тело се опорави.
Онда узе к'о професор, заједно са послом овим,

да ђацима о пчеларству и језику знање прави,
гимназисти задовољни, оживеше богослови,
живот се на друкчи начин омладини намах јави.

И часопис *Српски пчелар* он покрену и ослови:
тамо-амо по пчеларству, за поправак старе паше,
и матице и трутови, и остали сви послови.

Писао је уџбенике из језичке праксе наше,
граматику и читанку, и синтаксу српску целу,
у *Бранковом колу* многе полемике, тезе, чланке.

Породичну традицију пчеларења, а на делу,
продужио син му Жарко, затим унук Боривоје,
и праунук Жарко Други на прочеље стави пчелу,

и настави да негује дедовину, благо своје.
У Музеју на имању неумрлог славног претка,
пчеларство се у раскоши показује, к'о да поје

у мирису светог воска. И прополис попут цветка
кади овај Парнас меда, кошница је Божја лопта,
разних врста и облика – светлица без изузетка,

димилице, истресаљке, појилице, чуда многа,
топионик парни ту је за дланове пуне воска,
па црквица к'о кошница у светлости религије.

Пчела – симбол љуске душе, радилица а без трошка,
врлине јој кроз векове славе многи – Вергилије,
пчела симбол васкрснућа, а мед су јој и жаока,

с једне стране, милосрђе и лепота поезије,
а са друге, извршилац Божје правде, Христос-судац,
пчела јесте загонетка целе људске историје.

Под Музејем налази се вински подрум – нова чуда,
ту су бурад и предмети за прераду грожђа фина,

породица одувек је виноградског била труда.

У аманет остала је луком зида плесан жива,
да с' не скида и не мења, да остане снага мемле,
из утробе, мајка Геа да одржи своја ткива,

да би тако бурад била заштићена силом Земље.
Позната су вина стара, аузбрух и слатки бермет,
пили их на дворовима Беча, Пеште – до Њујорка.

Живановић презиме се развило до младог Борка,
чукунунук сада хвата занат свога славног претка,
биће меда, биће вина, и чује се песма чворка.

Не напуштај кућну лозу, живот цвета из почетка.

ЋИРИЋИ

Живот носи црно-бело, на нијансе и не пази,
има кад је све сурово, мада на рај личило је,
Карловци су с тим живели и у паду и у снази.

Исидор је Ћирић био, и уз њега све било је,
и у срећи и несрећи, као у сну или житку,
пример земне каријере која носи оно своје.

Супруга му Евелина изгубила рано битку,
умрла је, мајком, млада, оставила чет'ри сина.
Навршивши пола века, а у таквом свом губитку,

и он оде с овог света, с леденицом у плућима.
А дечица још зелена, но штићена сад од брата
који пород није им'о па је добро дошло свима.

Милан, Иван и Владислав, и још Стеван, ситна браћа,
али срећом у наслеђе остало је двадес'т кућа
и јутара скоро триста сремске земље што све плаћа.

Исидор и – богат мираз, правник јаких постигнућа,
а и песник, преводилац, и секретар патријарха,
син му Стеван политичар, и министар више пута,

па на челу парламента Краљевине и Монарха.
А син Иван епископ је био бачки и тимочки,
Иринеј то Ћирић беше с талентима Божјег маха,

дар за песму и сликање, за књижевност – све пророчки,

преводио са језикâ, свако дело вредно злата,
у животу морао је Христом Богом да сведочи

више пута у раљама незнабошта Другог рата
када је у Новом Саду, док угарска чизма влада,
проглас један упутио да се српски род не хвата

у менгеле комунизма – да недужан не пострада.
Многу децу спасао је из логора и из рата,
а рација у Шајкашкој кад је дошла изненада,

отишао до Хортија: *Откуд на нас та харанга?!*
И, погром је новосадски испод леда утом стао.
Члан мађарског парламента био да наш род не страда,

али одмах после рата нови режим га спопао,
кућни затвор, па слобода – будне очи Удбе, Озне,
к’о владика делов’о је све док није зла допао.

У Бачкој, у Оцацима, доживео часе грозне,
нападоше га пред црквом, нови режим на њ насрну,
каменчину неко баци у потиљак, из колоне,

па и браду почупаше, један главу му заврну,
и на земљу оборише, хоће ножем да га кољу,
једна жена истакну се ударцима – ребра трну,

и пратњу му претукоше, посипају ране сољу,
партизанско ту се коло заметну са душâ триста
– оргијању народноме да не квари нико вољу.

Једва главе извукоше свештеници Бога Христа,
опоравак епископа Иринеја Тирића се
не догоди – опет тучен пендрецима титоиста –

оде монах к небесима. А на земљи пилића се
нова претња српској кући подигнутој на сред друма,
век за веком пресликава исти нацрт судбе наше
коју други да имају већ би давно сишли с ума.

ВЛАДИМИР НИКОЛИЋ

Таленат је Божја мера, и он тече целог века,
а аутор када усни, и напусти земне дбле,
дело живи да напуни душу другога човека.

За живота можеш бити и без школе и дипломе,
но таленат може себе доградити и талентом
за таленат – то је снага за прескоке и слаломе,

с талентом на квадрат да се вешто крећеш јавном сценом,
бирократска плесан да те не омете у науму
да откриваш нова сунца, да не будеш туђим пленом.

И Владимир Николић се нашао на таквом друму,
апсолвир'о у Вијени, ал' диплому не уграби,
геније се наљутио, посветио своме уму.

Људско око кад угледа оно што он све уради,
и палате и дворове, школске зграде и хотеле,
око засја новим жаром, а душа се сва окади,

дивећи се, човек сузи од лепоте тако смеле,
оно лепо у здањима, карловачко, што нам сија,
то су дела Николића, јединственог архитекте.

То је песник римованог и слободног живог стиха,
грађевине које створи терцине су и сонети
укрштени са духовним српским везом, испотиха.

У Сремске је он Карловце, окрећући леђа Сенти,
као кумче патријарха Георгија Бранковића,
доселио да догради српски Сион и осветли

палатама крај у блату, да ојача Бранка 'тића:
Патријаршијски двор красни, Богословија ту нова
и Семинар богословски, где, сја кућа и Ћирића,

зграда школе за најмлађе, Стефанеум к'о из снова,
па капела породична, по мајци му Катарини,
на Чератском гробљу светли где Владимир земно оста.

Не воле га мрсомуди, завиде му арлекини,
ал' се не да велемајстор, проналази лавиринте
да умакне пасјој хајци што кидише и на њ слини.

У Новоме Саду кад је Владичански двор, без финте,
пројектов'о и требало да се зида, осуђују
да је везом патријарха, уз примедбе скроз небитне,

он одабран да двор гради – арлаучу и не дају.
На то свети архитекта позва свога пријашина
и колегу апатинског Рајхл Ференца, да сви знају,

да пројекат Николићев он потпише и, истина,
то се збило, па на проблем стављена је намах тачка,
на клевете и увреде, засја слово господина:

Мој пројекат, потпис Рајхлов, двор се гради, мирна Бачка!
И виртуоз позориште Дунђерскога чудом свија,
но нестале у пожару, изгорело к'о играчка,

али зато широм сија Српска вел`ка гимназија,
православна – Змај Јовина; гради свуд по Панонији,

у Будиму и Сомбору, Вуковару, Меленцима,

у Иригу и Бечеју, Беочину, Митровици...

Гле, Лесковац, и ту једна грађевина школска била
што на крају Другог рата под бомбама оде тмици.

На почетку стражиловске долине где раја има,
подигао себи вилу да с ловцима ту се карта,
да на миру ткају приче о јелењим роговима.

Али и то здање, авај, после Другог светског рата
бесловесна рука сруши, растури у недођију,
оста прича да се вије како један татамата

за дворове и палате, нежења за историју,
ипак има сина Влајка, ванбрачнога, са служавком,
којег пред крај своје жизњи признаде за породицу.

Сиротињу помагао у новцима, и свакако,
давао јој и послове када год се темељ зида,
ал' Карловци прецрташе Николића. О, зар тако –

ни улицу своју нема? Прошло време људског стида.

ЛУКИЈАН МУШИЦКИ

Архимандрит и поета, и професор богословски,
Шишатовац обновио, ал' се много задужио.
И објави четир' збирке, језик му је старословски,

али држи и до Вука, до народног глас пружио:
словенски и сербски језик – два су пута истог циља,
говорио свим онима с којима се и дружио.

Родољубље, дидактика и морал су од обиља
теме које обрађује, ал' гле чуда – еротика,
женска тајна и интима, страсти, чула, све од миља.

Кроз ту тему, с Дамјановом, случи ми се полемика.
Једна песма, *Златно руно*, написана у осмерцу,
једанаест ту катрена – беше љута чемерика.

Исписао Сава песму гдегде и у деветерцу,
на пет места стрши грешка, ја укажем на ту мрљу,
ал' Дамјанов разгневи се и мачем ми зада терцу,

са лица му липти знојца, као да је пио брљу.
Скокнем намах ја до САНУ, и рукопис песме нађем,
авај, већ и у наслову видех крупну грешку – крљу,

није наслов *Златно руно*, већ је *Пица*, то да кажем,
Мушицки је својом руком исписао свету речцу,
крунски доказ на видело, да не кажу да ја лажем,

осим тога, ни једине грешке нема у осмерцу,
версификатор је стари знао да је метар – глава,
ни у сенци строфâ нема места неком деветерцу.

Добих ову полемику – да Мушицки мирно спава.

КАРЛОВАЧКИ МИР

Ратовање и мирење, бесмисао клања, крви,
па пружање руке другом после нове изгибије,
тлачење и повлачење, историја од тог врви.

Од свих бића на планети: птице, рибе, животиње,
једино се човек кити одећом и ципелама,
само он се ножем, пушком, отровима из хемије,

оружава и убија – с' униформи и чизама
скида блато, спира крвцу, судбина му таква дата,
планетарно позориште у ратним је миридбама.

Оно што је била Јалта после Другог светског рата,
то Карловци Сремски беху крајем века садамн`естог,
место где се Турска нашла савијеног војног врата,

са поразом испред Беча, да прихвати туђи предлог.
Отоманска сила с једне стране, оне губитничке,
а са друге Хабзбурговци, Пољска, Млечи, руски медо,

Холанђани и Енглези, старе брње посредничке.
Не хтедоше сви на један улаз ући у капелу,
већ сви траже своја врата, те четворо направише.

А ко ће на прочељ стола, и то беше проблем свему,
па округли сто се zdeља да сви буду задовољни,
и до данас оста тако кад се суди сличном чему.

Човек рађа и убија, биланси су страхоморни,
мир доноси привид среће; од потписа карловачког

тукло се и ратовало највише у историји.

Са атомским суицидом човек нема надалачког,
нико неће наћи место да потпише светски мир,
нагони су рекли своје, то је круна страдалачког.

Хармоникаш испред цркве, карловачки нови пир.

СРПСКИ ХАЈДЕЛБЕРГ

Откад стигох у Карловце, и опет ћу у њих доћи,
на махове прича крене о српскоме Хајделбергу,
сваки нови режим сања да ће овде преко ноћи,

к'о брег према Мухамеду ил' Мухамед према брегу,
универзитетски нови двори нићи по угледу
на немачки град Хајделберг, јединствен у белом свету,

са богатом историјом и културом, све по реду,
из епохе романтизма са песничким јаким кругом,
и *Алеја филозофа* ту постоји у свом следу.

Све то скупа, ал' и ово – финансијски центар дуго,
па сектори медицине, и науке и машинства,
крз векове јасан концепт, само тако, ништа друго.

У Хајделберг долазили Фридрих Хегел, Волганг Гете
и Макс Вебер, многи други, то је место надахнућа,
Парнас, Олимп, све одједном, к'о са друге да ј' планете.

А Карловци своју причу сами носе крз беспућа,
таман кад би засновали снагу као српски Сион,
светионик гасио се све до свога потонућа.

Има кад је један народ историјски дуго пион,
више пута Немци стигли с оружјем до Карловаца,
а ми никад Хајделбергу на врата са претњом, силом.

У томе је зврк разлике, к'о чобана и оваца,
Немачка би да газдује, преотима и осваја,
ми с молитвом у недрима, са заветом праотаца,

да чувамо своју душу сред земаљског пакла-раја,
да другога не низимо, туђи корен не харчимо,
да бранимо кућу, децу од зулумног страшног змаја.

Не бих рек'о да баш може да ми овде пресадимо
хајделберски пелцер школе, то је само теорија,
Карловци су рањен феникс, а са једним старим крилом

које светли из дубине, корен греје историја,
друго крило поломљено, и лепет му тек зашушти.
Сетимо се, Гетеа је српска стара поезија

надахнула све до неба, Вук Карацић то приушти,
и преведе Јохан Волфганг нашу песму са гусала
на немачки са српскога као да му је немушти,

толико се чиста душа десетерацем распевала.
Вук брчине јаке има, и корача он на штули,
стизао је у Карловце, судбина је тако дала,

али они данас Вуку, к'о да за њ'га нису чули,
уличицу јесу дали, и нека је стрма, мала,
ал' је нису уредили, фасада је сва у були,

огуљена, без малтера, цигла стење, није шала,
то је пример о несвести – колико смо изгубљени
у причи о Хајделбергу, и на шта је књига спала

кад зидови те улице зјапе центром, некречени.
Ако ли се чудо згоди, и Хајделберг овде крене,
трипут ћу се прекрстити, драгом Богу захвалити

што је ситног, и грешнога, у сузама чуо мене.

ПОСЛЕ РАТА

После Другог светског рата Карловци су сатрвени
као мрави испод чизме, збрисана је успомена,
и све време придављени, из свог трага измештени.

Српска жила духовница режимом је прикљештена,
православна црква зебе, гимназија мења име,
на Дунаву стара лука нестала је као пена,

па у Њујорк са берметом нема товар да пристигне,
виногради засушили, а старе се зграде љуште,
утуљени људи ћуте, нема никог да подвикне.

И – година за годином, деценије пусте пљуште,
к'о у Диса – *Наши дани*, завладали чемер, туга,
а брњице доушничке на комшију да се стуште.

Патријаршијски што беше двор постаде слика друга,
архив-удба ту упаде, са каљевих светлих пећи
сажуљан је крст хришћански и грб цркве – к'о да ј' куга,

колорашћу премазаше, усуд тиме беше већи,
сјај подова – да нагазе белег чистог православља,
пропаганда на сва звона: *И мед ће и млеко тећи!*

Прокишњава кров на двору, влага сенку смрти справља,
пресвучени људи служе безбожничкој владавини:
Ми градимо ново друштво – са радија Маршал јавља.

А Карловци – сива зона, и ликују арлекини,
малтер пада, фењер-слепац, са пиштољем тројка кружи,
и плази се страх у кости. С Фрушке вила у белини,

к’о туга и опомена – да реткима наду пружи,
стражиловски запевава са Бранковог витог стаса
– да кроз време историја-учитељка знањем служи,

па човека кад понесе потпаљена хуком маса,
живот скрене у пакао и наступе горки дани.
Карловци су мученици чија песма са Парнаса

даје веру да остасмо вишим смислом одабрани.

АЛЕЈА ПЕСНИКА

Вајар Јован Солдатовић, његова је то идеја,
говорио где год стигне – да на рајском Стражилову
све до младог Бранка треба да се пружи и алеја

нова, светска, јединствена, пењућ' се на Фрушку гору,
све до гроба песничкога, да оживи стара стаза.
Његош, Гете, Змај и Пушкин – све расте у метафору,

ено Бодлер и наш Дучић већ прескачу преко јаза,
Еминеску и Петефи, аој, свете, лисје жути,
и Мицкјевич и Петрарка, а – зелено, који кâза?

Дис Петковић и Песоа, сваки своју песму слути,
а Црњански сâм долази, његово је Стражилово,
језици се чују, разни, стооки су Божји путеи.

Хоћемо ли ил' нећемо подигнути чудо ово?
Кад Хајделберг, ето, има и *Алеју филозофа*,
зашто нови Парнас не би било наше Стражилово?

Ми немамо као Немци за рацио јаког штофа,
ал' имамо емоцију која грлом у јагоде
ил' изнесе ил' изгуби русу главу лудих снова.

Бранко чека, деца хрле, Стражилову песме годе,
нек' алеја свих песника буде симбол Божјег дара,
да на свету пуном зала, на Фрушкој се добра роде,

српском речју да оживи вавилонска кула стара.

ВИДИКОВАЦ

При преносу земног праха из Беча на Стражилово
око Бранка беше свађа: где костима хумку дати,
једни – ово, други – оно, ах, за Србе ништа ново,

до гушања – где гроб треба за песника ископати?
Видиковац беше мета, тај Магарчев Брег одавно,
црква Горња или Доња, ту ће Бранко почивати,

па код чесме, ове, оне, од два гробља – које главно,
Дворска башта беше предлог, и приватна чак дворишта,
ал' пресуди Стражилово опевано, рајско, славно.

Сто година потом прође, и још која деценија,
Видиковац поста место за песнике меродавно,
Пегазова нова крила, парнасовска небесница;

уређен је стрми простор, златни крст ту висом сија,
озго поглед као бајка – Карловци су ту на длану.
Један песник сарајевски, из два рата *имаглица*,

мајстор Душко Трифуновић, сахрањен је на Черату,
а у бронзи, сав фигуром, постављен сред Видиковца.
Прва књига *Златни куришум* доби давно и награду

са именом младог Бранка. Сваког лета Душко снoва
трагом лирског Стражилова, на Бранково коло вито,
долазио да наизуст каже риме свога бола.

Једном стиг'о – и ђон носи у рукама поносито,
отпао му још у возу, ваља нешто учинити.
Намах послах сарадницу и рекох јој јасно притом

да песника Коло части ципелама новим – иди,
ал' онако како Душко изабере самом себи.
И убрзо вратише се, а баканџе црне бриди –

на ногама, за снег дубок, јахорински, песник лебди.
Видиковац шири крила, седи човек од метала,
поред њега има места – још понеки поет вреди

да се нађе ту за свагда, поезијо, теби хвала!

КАРЛОВАЧКА ГРОБЉА

Живот буде и протутњи: где си био, шта си хтео,
шаренило приказања нестане у сили смрти,
гробља узму наше сени, завитла се душин вео.

Карловачка гробља, оба, која висом небо прти,
Магарчево и Чератско, а и треће, ту на Доки,
због старине и значаја, сви трагови нису стрти,

могла би да буду важна, нисмо ваљда једнооки,
попут славног *Пер Лашеза* у Француској где култ сија,
где се гробља уређују, дрвореди сви високи.

Ал' ми Срби не умемо, то је наша трагедија,
да чувамо гробна места и земаљски траг предака,
Теодора нам Крачуна и Јакова Орфелина –

ту су негде сахрањени, али више нема трага.
Једва пође за рукама да нађемо Адамова;
на падини сремског брега, као да га крије магла,

нечитка је плоча гроба гимназијскога Сабова,
оснивача ове школе, што жалио није паре,
срећом сваког лета ђаци једног младог професора

чују слово за незаборав. А да риме не покваре,
и да није баш све лоше, многе хумке дају знака
да ту кости почивају с именима што не старе;

отићемо да видимо – да сричемо у пô гласа.

ГАЛЕРИЈА МИЛАНА КЕЧИЋА

У улици Патријарха Рајачића, уз Бранково
коло, ено, налази се Кечићева галерија,
ту природна светлост озго, кроза стакло, почуј ово,

пада и кроз бело платно – као летња пелерина.
Све су слике озарене подигнутим светлим кровом,
млеко Сунца тече нежно и тијано из дубина.

У лагуму – позорница, с галеријом чудо ново,
педесетак људских душа може стати и пратити
реч песника или глумца – о, чудесна установо!

Елем, ту су наступили, то публика јоште памти,
на Бранковом колу једном и Јанкетић и Краљ Петар,
и Светлана Велмар тиха, и ничим се то платити

није могло ни тад ни сад, јер простора овог метар
вреди више од пазара робне куће или банке.
Милан Кечић дозиђив'о зграду дуго, а уз ветар

политици, галерију подигао с танке длаке,
уздао се само у се, динар никад позајмио
нит' добио од државе, имао је своје сламке,

са својих је десет прста и животног свога крста,
својим новцем, својих слика, и раднике унајмио,
са искуством неимара, занатима више врста,

подигао грађевину, с *Илионом* ускладио –
да би никла галерија и галила сваком душу.
Прође време, Кечић оде, дан за даном окопнио,

ту се мачке накотиле, са мјауком силе пушу,
галеријске слике пуне, позорницу лоче влага,
ноћу сенке колутају, хватају се и за гушу.

А стари је мајстор хтео да са свога кућног прага
придонесе Карловцима, да покрене живот нови,
да остане са сликама уметничка млада снага.

Да л' то тоне галерија, гасе ли се леви снови?
Низ животну стазу, ено, шалу носе два-три врага;
туризам се распламсава, и култура још ту слови,

но водичи не долазе, не куцају на та врата,
ал' верујем да ће небо још светлости своје дати,
да ће песма крај студенца, у галопу златног ата,

са крчагом стражиловским дуг маестру свој да врати.

НА СТРАЖИЛОВУ

*Настављам судбу, већ и код нас прошлу,
болесну неку младост, без престанка;
тек рођењем дошлу,
са расутих лишћем, што, са гроба Бранка,
на мој живот пада.*

(М. Црњански)

Пењући се к врху, толико сам пута,
када стршљен зукне низ падине Фрушке,
около тражио боје апсолута

у грозду са брега, јабуке ил' крушке,
у очима Бранка с врха Стражилова:
карловачке бербе – попуцују пушке,

и румени бермет из пијаних снова,
бела нона игра – загрљаји млади,
тамбурица стара, а жица је нова.

За правог песника звук се сликом слади
и увек ће живот у стиху их наћи,
када мине време старост све подмлади.

У Броду на Сави било Стражилова,
а Земун се њиме на Дунаву кити,
темишварски дани пуни су стихова

са студенца где се коњиц трза вити,
и девојка воду опет завила
не знајући да ће нов крчаг разбити

и да л' је момчета на извору снила?
Путељком до Бранка – разбијени црепи,
ветар стражиловац као виолина

путника с уранка мелодијом крепи.
Испод крста пише: *Бранку српски народ,*
о, камене коцке са наших планина,

сваки песник јесте и Симеон Наход
у пустињи света остављен да пева,
одевен у глину са божанским дахом,

умешен у облик човечјега зева.
И Беч овде посла сиротињске дане
Алексија-Бранка што на српском пева,

ког јектика младог осуши до гране,
у врућици песник нове песме ствара,
о томе је Лаза написао стране.

Ено лисје жути, у прах се претвара,
одузима живот лирскоме божанству
у Вијени што га лепотом учара.

Стражилово налик олимпском пијанству
додало је дашак васељенске силе,
па је тако Бранко умак'о изгнанству,

крунишу га данас карловачке виле.
Са расутим лишћем што са гроба Бранка
на мој живот пада, пристижу и птице,

измешана јата, долазе без станка,
веје цела Фрушка, гусну се облаци,

намерници стају, симфонија мрака,

олуја се диже, ковитлају зраци,
два света у једном, Стражилово мири,
а из гроба Бранко светлицу избаци,

само једна искра – а пламен се шири,
заплесаше муње, громови рикнуше,
а онда се тама са светлом измири,

и престаде чудо, к'о да бози чуше,
сину ново небо, сунце зраке кује,
око гроба Бранка зацаклише музе,

да свак' види причин, да сведоком буде;
музе пале свеће, свака пламен љуби,
Црњански се крсти, и он не верује,

девет пламенова гробом се изгуби.

**СТРАЖИЛОВСКИ
ПОРТРЕТИ**

ДЕСАНКА МАКСИМОВИЋ

Тамо где се сенка под шеширом гради
и лепрша лака подно Стражилова,
знај, на невиђено, о Деси се ради.

Кад песници крену од првога слова
да песму говоре, глас им се промени,
ништа није исто, то природа нова

шири своја крила да стару одмени.
По томе се позна да л' је неко песник,
и колику пажњу других тада плени.

А наш дневни говор обичан је језик,
и свако га носи као врећу бува,
али овај други песнички је – велик,

по томе што душу свакоме презува.
Кад Десанка своје стихове казује,
грлена јој жица стањи се до ува,

као дете када прве речи кује
мелодијом мајке из Божје утробе.
Тако измењена, принадошле струје,

Десанка се ђипи, па са обе ноге
полети високо као ластавица
и кружећи спусти на нечије роге

да крилом очисти вражје мрље с лица

оном ко и не зна да се све то види
док му ломну душу насељава тмица.

А једном је шешир, к'о ветар са хриди,
полетео с' чела усред песме плаве
и кружио дуго, да га свако види,

изнад Стражилова и Бранкове главе.

МИРОСЛАВ АНТИЋ

Са овога света песник отишао к небу рано,
али има једна слика: Мика поред *Чет'ри лава*,
умео је у свом болу да делује насмејано.

С усана му облак дима, завејана цела глава,
песник вири сувим лицем, поред њега и Десанка,
и публика ту је млада, са песником разговара.

Учарано то је око, досањаног неког санка,
а кад нешто проговори, догоди се и да муцне,
измеђ' јаве и тих снова линија је врло танка.

Кад год стигне током дана волео је кап да гуцне,
о животу пропевао младалачки попут Бранка.
А у центру Карловаца, као да ће сад да штуцне,

црно-бела слика каже: нема данка без осванка,
песници су као деца, остарили пре времена,
пут путују ка звездама као путник без уранка,

време стоји, простор хита, на леђима два бремена,
једно – ерос што нас куша, у висине луде баца,
а друго је црн танатос, вреба искру из камена.

И Антић је добро знао каквим светом то кораца,
пет пута се оженио утопљен у пјанство неба,
знао је да овај живот тамо-амо чојка баца

и да с песмом к'о са смрћу до бескраја ићи треба.

А на земљи – факултети, разноразне предрасуде,
бирокуратски формулари – многи студент знање штреба,

професори уче како наставником да се буде,
не годи им када студент одмах жели песник бити,
да објаве прву књигу узалуд се деца труде.

Еј, Антићу, веле профе, откуд сада овде и ти,
популаран јеси много, твоје песме воли раја,
ал' докторат овде код нас нико неће одобрити,

естрадни си мангуп, Мико, херметика ти не ваља,
ми пуштамо рад о оном кога народ и не чита.
Песме моје, сирочади, у траљама вас остављам,

ево јурим к Стражилову да и Бранка о том питам,
рече Антић – дочека га зеленило, дечја граја,
потражују аутограм, с омладином врху хита,

а у маси два разреда из Мокрина завичаја.

БОРИСЛАВ МИХАЈЛОВИЋ МИХИЗ

Карловачко ђаче, из Ирига стигло,
брстро као кликер када светлост врти,
док збори, на ноге све би се подигло,

јер беседе беху с ероса и смрти.
А с картама шта је знао све да ради,
ни Дивљи Бил Хикок кад покером трти

не би био раван његовој паради.
Тридесет је лета прошло да га није
у српској Атини било да се врати;

први пут на позив Бранкове мисије
дош'о у Карловце и до Новог Сада,
а с Пекићем скупа – да шире визије.

Борине су књиге од седамсто страна,
а једна имала (створи је харизма),
тек осамдесетак, Михиз рек'о с длана

да је по дужини попут афоризма.
У старој кафани са Бранковог кола,
и Михиз и Пекић – међу њима шизма

у смислу да један стално изокола
поткопава другог – од смеха се цепти,
анегдоте прште око царског стола.

Док се јело, пило, нико не примети,
да при крају ручка, Михиз као муња
вештачку вилицу из уста измести

у цеп где данима шпил карата куња.
И запали цигар, оком заколута,
а дим му мирише к'о с ормара дуња,

па настави причу око апсолута.

АЛЕКСАНДАР ТИШМА

С рукама на леђима, у лаганој шетњи,
кроз Карловце пролази Александар Тишма
– припази да не будеш човеку на сметњи.

Прва књига песама била му је кичма
за књижевне подвиге и бројне романе,
песник увек успева до прознога писма

да подигне таленат не бројећи дане,
али да прозаисти после првих књига
објављују песничке, то нема, јаране.

Елем, Тишма пролази умивених брига
поред Богословије мраморних скулптура:
Грујичићу, чујте ме, лепа вам је стигма,

Карловци су одувек висока култура,
вама многи завиде на оваквој срећи,
ви можете свакоме вратити кусура,

јер добитак животни био је највећи,
Карловци су премија, небо вам је дало,
али ви сте умели таштини утећи,

многе ваше колеге, а није их мало,
лењи су да потегну из Новог Сада
па да једном недељно, ако им је стало,

егленишу са вама усред овог града
где свака је улица пуна славних стопа.
А онда одједном, јер животом влада,

Тишма нагло поскочи као антилопа:
Јесте ли се женили поново ил' нисте?
Нисам, драги земљаче, пуна ми је корпа

искуства са женама, скоро све су исте.
Гле, трен посла лепојку, Карловчанку праву,
прође поред писаца као да су бисте,

а Тишма се окрену, бејаш ли у праву,
и помену Његоша – то неко записа –
да би мушко са одра окренуло главу

за заносном женскињом еросних обриса.

БОРИСЛАВ ПЕКИЋ

Висок као племић из далеке бајке,
онај што к'о трска ка небесу стреми,
стиг'о у Карловце из животне хајке.

А на столовачи (тако то боеми
седећи у Колу поред боног Бранка)
са флашом вискија опире се трети.

Наочаре крупне – и гледа без станка,
очи још крупније, оквир преливају,
без литературе нема нам опстанка.

У Бранковом колу, у еглена сјају,
гроздови на столу, и црни и бели,
песници с Пекићем свемир захватају.

Да л' сазвежђе исто, један од њих вели,
као човек има законе трајања,
и да л' људска рука, ако се осмели,

наћи ће семенку космичког бескраја.
И да ли слобода коју људи траже
може се постићи без крви и рата?

Пекић само гледа, ал' не лези враже,
рука хвата чашу вискија са ледом,
и док писци жучно одговоре траже,

Борислав им речи испира погледом.

Кренусмо на Дунав – на обали ручак,
наравно и ту је нова чаша с ледом,

и за младу даму свежег цвећа стручак;
одмах нас окружи банда тамбураша,
један омириса из букета тучак,

а Пекић се намах свога џепа маша –
за музику сремску добар бакшиш мора,
препун сто песника, разноврзних флаша,

уз певане песме биће одговора.

ВЕСНА ПАРУН

У земаљском веку људско тело гори
страстима и снагом да се задовољи
свиме оним што нам Створитељ поклони.

Али живот има, није нам по вољи,
и страдање, муку, трпљење и чемер,
кад би човек знао, о, био би бољи,

да у равнотежи кроз свет носи тème,
све би лакше ишло, и његове мисли
не би вражје биле, већ божанско семе.

Има један фотос, све троје се стисли:
Милош Комадина, Весна Парун и ја,
на Бранковом колу, од песме пресвисли,

уосталом то нам чини поезија,
а на Стражилову, крај Бранковог хума,
где реч свака, вечна, из ероса клија.

Ономад сам, опет, с карловачког друма
телефоном чуо Весну у болници;
из Загреба слаба, али чистог ума,

звонколико прича, као у зборници,
да Србију воли и да, ево сада,
лети понад река, прате је звоници,

изнад Стражилова и Новог Сада,
до Бориног Враћа, Космета у миру,
да због нашег бола, њена душа страда,

рече: Мог живота вир је на увиру.
А на овом свету биће још промена,
Весна Парун знала за Бранкову лиру,

чула: Надо моја, ниси ваљда пена!

СТЕВАН РАИЧКОВИЋ

После матинеа на Бранковом колу,
одосмо у Гложан, у ресторан *Студња*
са кровом од трске. Кукуруз у болу

панонске низије чија стална жудња
за далеким морем пуни живе душе.
Стеван и ја сами, неко псето луња

око нашег стола, поветарац пуше
и савија ново море кукуруза,
клипове са брадом што се сами њуше.

У једном тренутку, нешто попут блуза,
засвира кроз гањак ресторанске куће,
то животно море проливених суза

кроз векове изби на шибље и пруже
велике живице што атар сакрива.
Стигло је и јело, мирисно и вруће,

паприкаш словачки, ту је литра вина
са металним чепом к'о са флаше пива,
не онај од гљиве – то је само финта,

јер тај пловак ваздух кроза се пропушта,
тад црвено вино обична је тинта,
без свога букеа, пијеш га без гушта.

И наставља Стеван, док му вино сипам,

да је литар белог, има га тма-тушта,
зачепљен металом, ево сад чеп пипам,

десет пута бољи нег' скупа бутељка
коју јак вадичеп завртњем отвара.
То је увек тако и без изузетка.

Дуну јачи ветар, јекну канта стара
на чатртњи која даје хладну воду,
кукурузи цвиле; нема за то пара

којима би ико платио ту згону
да чује равницу како се таласа
у богатству зрна, у Божијем плоду.

Стеван испи чашу, рече у по гласа:
Ово кад засвира – с клипом виолина,
кад загуде ари звуком контрабаса,

ко не чује, не зна шта је Војводина.

ИВАН В. ЛАЛИЋ

За кафанским столом, у магли од дима,
Лалић држи цигар, налакћен до уста,
а на руци прстен што му посве штима.

И док плесан дима као шлаг већ густа
овија нам главе, а Иван је једе,
развеза се прича, поетска и пуста,

о таленту Божјем... па се онда деде
на песничке форме и старе облике,
к'о крај пећи мачак, Лалић о том преде,

призива епохе, стихове и слике,
о занату најпре да се знаде шта је.
Наведосмо пример *сестине лирике*,

коју на Балкану мало ко познаје,
Италија гнездо за те је облике,
као и сонету и терцини даље.

За нашу културу, и сваком песнику,
од првог је реда и суште важности,
да кроз светске форме, на радост велику,

покажу да српски језик има јаке
кости које могу изум Италије
дићи без по муке небу под облаке,

показати бисер наше мелодије,

матерњи садржај као оригинал,
у томе је снага сваке поезије.

А на ове речи, са лицем из дима,
са жутих прстију, све од никотина,
Иван Лалић рече да за мене има

једну малу тајну, па трепну прстима
и додирну прстен што му шаком влада:
Добро је кад нешто од предака имаш

да помогне души кад недужна страда,
ово ти је прстен Бајић Исидора,
оца моје мајке из Новог Сада.

И отпухну колут – као да не мора.

МИЛОРАД ПАВИЋ

(*Terca rima* са стихом вишка)

Један од ретких прозних писаца
који отвори Бранково коло
беше књижевник добрих живаца,

боље казати, држ`о се добро,
свестрани човек новог и старог,
синестезијски Марко (А)поло

у фокусу му и Зевс и Сварог,
алхемијски маг гвожђа и злата,
и дијаманта, лажног и правог.

Уз рибљи ручак на два-три спрата,
иришки ризлинг и португизер,
једно и друго к`о рибар хвата,

меша и пије, мези и гризе,
прсти му масни, чаше такође,
ту је осмејак и Мона Лизе;

свему се дода узрело грожђе,
црно и бело, може и треће,
смешано сасвим, најбоље дође.

А онда савет: кад ручак креће,
залогај прождри, па онда – гутљај,
вином не гаси велике жеђе,

никада двапут гутљај не сукљај,
све има реда, наизменично,
без хране никад вином не плутај.

Још једном бејах за столом лично,
са мном и моја муза Марија,
Павић, Јасмина, све фантастично.

А ја испричах, детињарија,
како сом ноћу стругне из реке
и пасе поље кол'ко му прија,

и врати у вир, у снове меке.
Павић ми рече: Напишите то!
Рекох да јесам у старе теке.

И прође време, јавља ми нетом
Марија да је добила књигу
Шешир од рибље коже, с посветом,

прочитала све, ал' има бригу:
Павић извео сома да пасе
ливаду ноћу у блиц-кригу.

Нека је, велим, нек' се напасе:
постмодернизам извади циглу
из зида, стави у нови шпорет,

да је допече, метне на ринглу,
и ништа с' циглом не буде опет.

ДЕЈАН МЕДАКОВИЋ

Многи писци знају да је бити песник
нешто изузетно, привилеговано,
да песнички језик из снова је весник,

да стихови јесу нешто неговано
у крилу богова, и да је то говор
за који се каже: чудо онострано!

Можда ће ми многи рећи: ништа ново,
али знадем како Дејан Медаковић
желео је бити песником и словом

од небеске нити, и да су му снови
од младости ране вапили за тиме,
да му песме буду к'о вински акови

пуњени букеом стражиловске климе.
И он беше ђаче карловачке школе
чији кордон краси и његово име,

лепе успомене понекад и боле
јер не могу младе више да се врате,
но ипак ти дани највише се воле.

На Бранковом колу, онако на рате,
Медаковић сти'зо с осмехом да прича,
а румен у лицу попут Божић-Бате,

волео Карловце много да велича.

Елем, једном тако, он пожели вече
песничко – за себе, тако тражи чича,

да представи како његов живот тече:
то су нове строфе – само шест песама,
али много важне садржајем, рече.

У реду, прихватам, то није без плама,
идеја је свежа, чак ризична малко,
али поезија права срца слама,

ако Дејан жели, нека буде тако.
А о тим песмама збори Палавестра,
задовољни песник има трему мало,

свака песма као рођена му сестра,
толико љубави дао свакој речи,
као да су живе, попут благог ветра,

и чита их нежно – као да се лечи.
Предраг Палавестра одржао слово
о свих шест песама, тај суд је најпречи:

да поета Дејан лепе версе сков’о,
и да вечност све то примила је к знању;
аплаузи беху потврда за ово.

А домаћин Груја, по стеченом стању,
на вечеру води, протокол налаже,
и – са црним вином никако да стану,

храна топла, јака, сви репете траже,
залогаје прате увек пуне чаше.
У једном тренутку, к’о да нешто важе,

Палавестра рече: Не могу да лажем,
зато морам целу истину да кажем,
Дејане, опрости, нећу да те мажем,

прозни писац јеси, ал' песник – одлажем!

БРАНИСЛАВ ПЕТРОВИЋ

Можда песник јесте ужарена лава
из које се речи обликују саме,
па их даље носи са пањева глава

у Ад или Тартар по залогај таме.
Можда сам на трагу да једног таквога
препознам у сјају свакодневне скраме:

Бранислав Петровић, животна еклога,
на Бранковом колу чудом се ожени,
нечија га рука довела до тога.

Хотел *Војводина*, већ се поноћ пени,
испред рецепције песници засели,
ту и Пекић седи, отворио Коло,

и виски, дабоме, с ледом срећу дели.
Однекуд девојка пристиже са тётком,
она што песника за свој подој жели,

а такве постоје, не баш тако ретко,
оне лове живот што на песму личи
старинским огласом, данас фејзбук-летком.

Пикирала Брану, на судбу јој сличи,
а под мишком држи три његове књиге,
све је прочитала, како и приличи,

удавача срећна сада нема бриге,

поезија њојзи рецепт за све дала,
с Бранчилом ће јести сватовске остриге.

И песник прихвати, о, судбини хвала,
да кумови буду Пекић и ја лично,
разгледница ту је с рецепције пала,

потписе стављамо, прсимо се дично,
ново кумство клија, младенци се љубе,
тетка подврискује, чудно је прилично.

А виски без леда, часком за све људе,
директно из флаше напојио уста,
оно што не може, нека сада буде.

СТИЖЕ градски шофер, а Брана не сушта,
вуче своју младу, грли пољупчано,
к'о у перформансу, до брзог аута –

да медени месец, у чудесу брачном,
започну у Белом Граду преко Саве,
у стану песника са душом јуначком.

И клиснуше брзо, к'о да су без главе,
рецепција тапше, нека је са срећом...
А сутрадан рано, око прве каве,

у Бранковом колу, већ стигао возом,
рујно вино пије Петровићу Брана,
и душу отвара: Кад смо стигли ноћом

на моју адресу – Страхињића Бана,
и ушли у кућу, к'о центлмен светски,
помажем да мантил скине моја драга,

на чивилук намах брзо га обесим,
онда тетки исто помогнем да скине
свој шињел са леђа да и њега бесим.

Ал' приметих да је теткин струк, мој сине,
ужи од младиног, и тетка згоднија,
истог часа – развод, цура превари ме,

и тетка са њоме, тако ми година,
бацих им одећу и гурам да иду.
А тетка са прага: *Ја сам њојзи стрина,*

она мени ћерка, имај то у виду!
Да полуди песник – закључава врата...
И, наставља причу сред Бранковог кола:

За жене сам био вазда татамата,
ово ми је досад најгорчија школа,
да је не знам каква, и од сувог злата,

е ниједна неће правити ме вола!

ДАНИЛО КИШ

Има кад се нешто не дâ, када неће да се деси,
а требало и морало по свему да смислом гране,
то се зове баксузлуком – црни запис на небеси.

Пре тридест младих лета, памтим вруће летње дане,
назвао сам телефоном славног писца да отвори
септембарско ново Коло, да његово слово плане

у старини Карловачке гимназије која створи
оне што су претходили и Кишовој каријери,
Бранка најпре са песмама фрушкогорској налик зори.

А са друге стране жице, на јадранској ривијери,
чујем гласак танке нити, нешто као дечја струна,
тихим писком захваљује, слабо здравље све му мери,

неће доћи, и додаде – стражиловска ми је круна
овај позив већ по себи, Бранко пева сваког дана
рукописом мог живота, и моја је чаша пуна.

У паузи краткој чујем отпих дима са усана,
и замишљам жуте прсте како држе цигарету,
описане у есеју једног друга бонвивана,

никотин се наместио као змија на јарету,
засиктао и шчепао, са кашљем се тешко дише,
отров и страст загрљени, заиграли у налету,

причух само – довиђења, отпоздравих јоште тише.

ДУШКО ТРИФУНОВИЋ

Кад пристиже сâм из рата,
пронађе ме ко из топа,
и без пара и без злата,

као Ноја из потопа,
и, гле, човек од заната,
на улазу малог стана

уочио да ми врата
кад се шире намах шкрипе;
као мајстор татамата

тражи пертле старе ципе,
ја му дадох, он извуче,
скину врата, па на клипе

од метала шнир навуче
и завеза два-три пара
да то више не цијуче.

Е, сад врата ко отвара
ил' затвара, драги гости
из књижевних кулоара,

изволите у радости
преко мога кућног прага
уносити своје кости.

И шта ћутим, ког ми врага,
Душко тражи да говорим
на Коларцу, није тајна,

о књигама да му зборим:
први наступ у Србији
откад Босна ратом гори,

дајем наклон поезији,
збрајам Душка и Сандберга,
публика у делирији,

где је Чола, где је Брега,
за њих Душко написао
све што ваља, мој колега,

ту где ј' новац сав смисао,
ту се гасе људске шаре,
многи Душку исисао

ауторске хонораре;
ухвати ме нека језа
кад помислим на преваре,

али – добро, живот зеза,
ни од чега он не преза,
но, међутим – контратеза:

ево песме к'о принцеца,
нема цене ни пореза,
шуми као бела бреза,

пријатељска марсељеза
– то је моја обавеза,
измеђ' кнеза и витеза

има нека тајна веза.

РАША ПОПОВ

Где год кренеш са овим човеком,
ил' до Врања или чак до Беча,
овијен си увек тајном неком:

која му је мисија најпреча?
Да л' је песник авангардне гране
или глумац водвиљскога скеча,

дворска луда без иједне мане,
која знање неће да наплати,
можда дијак филозофске стране,

ил' научник што рукама млати,
произвођач фаца и тикова,
док говори дере се и клати,

ил' Худини балканских трикова
или спикер невидљивих сила,
настањивач сањаних ликова.

Само њему својственога стила,
Стражилову Раша се прикрао
раширивши сва мокринска крила:

Није важно, да вам кажем право,
да л' сам ико, ово или оно,
буди човек, моја луда главо,

а ти сестра, страшна васионо,
сви изуми на овоме свету,
чак и светло шкиљаво и стоно,

створени су за бољу планету,
али човек све квари к'о дете,
све на своју штету брзоплету,

а и новац није за те, свете,
он мирише на смрт и превару,
поезија с друге је планете,

хајде, друже, донеси гитару
и засвирај из рукава кеца,
једну песму романтичну, стару,

како звезда пада са месеца
и нестаје у сремском атару.
Тако Раша, а срце му јеца

што су људи у великом квару,
злоупаки на сопствену штету,
направили атомску бомбару

штоно може разнети планету
чије стене, имајте у виду,
младе звезде хватаће у лету,

моја Земљо, у твом суициду,
да саставе на другоме свету
нови живот у духовном виду

што не може узети за мету
самог себе, ни своју суштину,
нити ову димензију пету

што прстиже светлосну брзину.

БОШКО ПЕТРОВИЋ

Неким чудом, није грешка, отварао двапут Коло,
за педесет ових лета то је им'о јоште Ного,
ко зна зашто тако бива, о животна моја школо.

Једном тако – гостиона, сетити се баш бих мог'о.
чет'ри писца, ја домаћин, пети дан је фестивала,
аперитив келнер служи, протокол се штуче строго,

стигла свима дуњевача, а ја шта ћу, није шала,
дижем чашу и наздрављам, узвраћају редом сви ми,
но ја само такнух усне, пуну вратих до астала.

Али Бошко то примети, други поред њега дими,
и пред свима рече гласно: Погледајте домаћина
како уме газда бити, он ракију исто прими

као што смо нас тројица, ал' не попи к'о славина,
већ чашицу пуну врати, ми смо нови дошли данас,
а он овде госте прима од почетка, већ данима,

замислите шта би било кад би Ненад сваког дана
испијао чаше љуте, зато јесте за похвалу
ово што се догодило. Утом стиже топла храна,

а за њоме црно вино, сремска флаша на асталу,
сипам свима до по струка витких чаша на ножицу,
подигавши своју куцнем – звончићи на фестивалу,

захваљујем на речима врлом Бошку Петровићу:

А сада ћу карловачко вино с вама окусити,
уз залагај, мали гутљај у греоце стровалићу,

нек' се знаде да домаћин може тако поступити,
јер вино је нешто друго, од богова света храна,
једна чаша и протокол сасвим ће ми допустити

да вас царски испоштујем, а за друго – биће дана!

МИРОСЛАВ ЕГЕРИЋ

Кад је човек посвећен таленту за нешто,
по очима види се, у замаху тела,
свака реч је на месту, поставља се вешто,

а перчини падају, јаки, преко чела,
осмех прсне, одвојен, као да је туђи
(а његов је свакако), но фигура цела

зацепти у заносу, па паметан буди
куд ће еглен кренути, јер чудо се рађа,
анегдота нова се о Андрићу буди,

не знаш која реч ти је милија и слађа,
утом опет смејање, ал' и опомена –
да нам голи живот је понајбоља грађа

за књижевност опасну у нека времена
кад си због памфлетића о локалној власти
бесрамно оптуживан: *Из свог си семена*

непријатељ народа! Од такве напасти
бранио се Егерић, уз помоћ Скерлића,
о њему је писао из велике страсти,

а о властодршцима, сав у снази лица,
говорио да су кал и земна прашина
коју ветар разгони са главних улица,

иза којих остаје неважна празнина.

ПАВЛЕ ПОПОВИЋ

Чојство и јунаштво су, по Марку Миљанову,
особине највеће код здравога човека,
мада време данашње има другу основу,

данас образ-опанак за чојство је препрека,
нема више главуше да је лице украси,
мада пример понеки изрониће из века,

ето Павле Поповић може да нас извади.
И Миљанов био је презименом Поповић,
оба истог корена што из оца излази.

Кад су бомбе западне, никад да се понови,
са *безбедне* висине на децу нам падале,
и ракете „томахавк“, па *наметни* дронови,

европске су њушкице све то мирно гледале,
Поповић је опев'о горопадну црну звер,
једносложна имена поредао к'о каме:

Брук, Ханс, Кол, Франц, Мок, Џорџ, Лер...
(остаде ми краћи стих чак за седам слогова),
на свакој је оштрици искежени крвождер,

то је списак усраних планетарних богова,
лицемерних гримаса с очњацима демона,
бачених с *невидљивих* нечастивих рогова.

Чојство и јунашто је *милосрдног* Молоха
врајји пример варварства где Србија настрада,
Павле дао одговор за светскога злотвора:

Нећеш мајци, душмане, Христос ће да завлада!

ГОЈКО ЈАЊУШЕВИЋ

У шетњи једној, полагано,
Гојко ми рече изненада
да му је живот још одавно

донео пуно зла и јада,
али да песма све то зграби
и не дâ да се од тог страда.

Прихвати Коло, друго шта би,
то ти се нуди, жива срећа,
Бранково јесте, ту ти ради,

бићеш директор свог умећа,
нек' ти не смета та титула,
од ње је увек пуно већа

песничка коју вечност чува.
Попиће Гојко, савет дати,
у поверењу – да се чува,

на Стражилову римовати,
кроз наочаре зачкиљити,
и опет причу засновати

о тајни песме, златној нити,
што навек чува изгубљено,
а оно *бити* ил' *не бити*,

Шекспиром давно накрпљено,
само је центар беоцуга
из кога све се, калемљено,

враћа у замах новог круга.

РАША ЛИВАДА

А када ти помогне, онда чудно нестане,
да дарује хтео је, а да узме заузврат,
то никако – одбије, па о томе престане

говорити потпуно. Гради нови зигурат,
ако хоћеш прати га, ако нећеш, у реду,
он ће својим стазама, таман и у суноврат.

Карловци и Земун су по својему угледу
били део мисије и животног мерила
за Рашине потезе у песничком уреду.

Спојили смо градове небескога перила,
очистили подруме, Алексија извели
да се свако присети, а ми као герила,

нека народ примети да смо с Бранком одсели.
И када смо споменик у Земуну подигли,
Раша није дошао, у свему смо успели,

он напросто испари, на то смо већ навикли.
Једном ме је у зору телефоном назвао
да ми каже одано, неће он да измисли,

да је српску Матицу од Јосипа спасао
млади Бошко Петровић, јер Тито је желео
да Матица нестане, одлети у пакао.

А Матерњи језик мој не би се забелео

да Ливада није га на конкурс *Пегаза*
као првог одабр'о и чудом заволео,

мада никад до тада животна нас богаза
нигде није спојила. Поезија чиста је
одрадила своје ту. А касније он каза

да на трули компромис никада не пристаје.
И прођоше године, Стражилово зелени,
карловачки Раша Ђак прве песме издаје,

а Бранкова награда стиже исте јесени.

ВУЈИЦА РЕШИН ТУЦИЋ

А ту где се језик ломи,
претвара у парампарчад,
ту Вујица Решин слови

као прави махараџа.
А шах чији стари назив
на санскриту – чатуранга,

беше за њ'га песме зазив,
коју кад је говорио,
сваки канон при том згазив,

Пандорину кутију би
отворио да све пршти,
све рекорде оборио

у песничкој нашој врсти.
Ко га слуша, не зна шта ће,
да л' да плешће или – крсти,

језичко се шири саће
по намери и нужности,
престају да сасвим важе

једначења по звучности.
ту вокали, сугласници,
преврћу се у јарости,

цветају у изнудици,
у молитви новој звоне
речи које на узици

песник води кроз кањоне
и клисуре новог пута
где небесо посве тоне,

све се множи по сто пута,
слова, речце и слогови
лете до свог апсолута,

песми расту и рогови,
ал' не мари страшни Туцић,
старогрчки ту богови

праве појцу нови путић
да сиђе са Стражилова
са убраном биљком љутић

и започне све изнова:
за шаховском таблом која
замена је свих ратова

и вештина разних боја,
фигуре су црно-беле,
а по снази како која,

но матови срећу деле.
И у шаху, гл'ете чуда,
у потезе лудо смеле

Вујица се најпре узда,
жртве су му надреалне,
то не може да обузда,

а победе – маестралне.

ВОЈИСЛАВ ДЕСПОТОВ

Авангрудва – то је име што га Воја надену
сили која мења правац традиције уснуле,
он је сматр’о да је сонет кутија за замену,

празан простор који пуниш као ногом нануле;
све то беше занимљиво, блескаво и значајно,
умео је у језику да оживи грануле,

све са цаком и хумором, не никако случајно,
на *лицином месту* знао са Вујицом, огледно,
кованицу новог реда да искује вапајно.

Стражилово, као симбол, не беше му посебно,
ал’ је хтео и волео да ту дође, наступи,
карловачко вино пио, виловито и медно.

У возу за Сарајево скоро и да изгладних
да не беше приче с Војом о двостиху народном,
о бећарцу и ојкачи, мало га и намамих;

ојкача је, чуј – двојкача, у стилу ће изворном,
а аплауз у купеу награди га поштено.
Ал’ тај исти аплауз се, у тренутку свечаном,

не јави на промоцији романа му жуђеног,
смрт је слаба, рече Воја, *ето зашто волим смрт*;
на трибини, вај, последњој, као да је суђено,

црна госпа дошапну му да је живот некад шкрт.

РАДЕ ТОМИЋ

Понекад живот носи казне
када им није време, друже,
пристигну тако туге разне,

а црне птице круже, круже...
И троје деце, Францускиња –
млада му жена, срећа пуше,

одједном Раде није с њима,
самотни дани Новим Садам,
надире нека густа плима,

песник се Томић јави крадом
однекуд тако са улице,
живот увијен жудњом-надом

за загрљајем породице,
да ће у парку, крај језера,
на раме пасти чет`ри птице.

Узела жена три детета
и првим возом – у Француску,
над главом лепрш сивог лета,

живот удари љуту пљуску,
нема правила кад се губи,
судбина црта стазу уску

када те карма слепо љуби.
Песником бити значи моћи
носити и реч која уби,

песма ће утом сама доћи
да узме своје, неминовно,
за оне дане, оне ноћи

кад се живело пустоловно.
Остао блесак – једно време
када све беше изазовно,

пријатељ прави, то не вене,
знао је рећи, пусти ове
што те не воле, они пене,

јер поезија тебе зове.

БОРЉЕ СУДАРСКИ РЕД

Ево једног човека
на овоме свету
којем није препрека

да стоји у лету,
он је двојник Сударском,
баш као и Реду

што на кеју дунавском
на бициклу брише,
а са шапком морнарском

– о њојзи да пише.
Песме кратке, јер мора,
о томе ћу тише,

књиге пуне спонзора,
списак – песма дуга,
ту пекара „Патрона“,

кафана „Три друга“,
два фризерска салона,
цвећара са југа,

електрична праона,
сервиси аута,
продавница сифона,

кројач преко пута,

воскари, буреџије,
и ракија љуга,

рекламе за ћурчије,
молере, пећаре,
браваре, нануџије,

бербере, месаре,
обућаре, сајџије,
качаре, столаре,

ту су и казанџије,
један има доларе,
ено и шићарџије...

Мало ко ту од њих је
марио за књиге,
већ да Ћорђе добије

за дане без бриге
нешто новца на руке,
пахуље су стигле,

да би мог'о без муке
у топломе кутку
са берметом од Дулке

вечерати бутку.

РАДОВАН ПАВЛОВСКИ

Долазећи к нама, из Железне Реке,
македонски витез, појац јуродиви,
носио тоболац, лукове и стреле,

тикове на лицу којима се диви
свако ко га чује док песму говори.
Није страшно рећи, он за песму живи,

и зато му многи завиде, снобови.
Казивао песму крај Бранковог штита,
„Младић спи у подне“, ах, кад ову збори,

то се муза рађа из орфејског мита
и спаја са новим – да покаже млада,
да песма кроз време и просторе хита.

Стражилово слуша македонског барда,
а Павловски мигом рашири зенице,
указа се сунце, чудом, изненада,

једна шмизла сузом зали трепавице.

СИМО ЕЛАКОВИЋ

Филозофи и песници
чудаци су за грађане,
уистину и весници

да ће живот да нам гране.
А песници воле слику
са музиком да загреју,

кад је песма на видику
ситне звуке у њу веју.
Филозофи, пак, то нису,

они дар свој и идеју
заснивају на мислима
у спирали, то умеју,

да се мис'о на крилима
од центра у бескрај креће,
концентричним круговима

вечне теме да покреће,
па се онда назад врати
све полако, друкче неће,

путања се тиме сјати
и круг цео ту затвара.
Песник, кажу, више пати,

емоцијом свет отвара,

а пречица-метафора
као кугла чуњ обара,

нема ништа изокола,
песма мора попут стреле
одапете у сокола

да погоди срце мете.
Симо боем Елаковић
дубровачке оне феле

волео је да обнови
с песницима лирско слово
и Карловце да ослови

као место увек ново
из старине која слави
и Бранково Стражилово.

Једном му се тако јави –
филозофски симпозијум
не часећи да постави

у чувени гимназијум
са Бранковим колом хитно
као овај римаријум

што се склапа неумитно.
Четрдесет филозофа
надахнуто и елитно

у септембру сваког года
у Карловце Сремске стижу,
брујем тихог разговора

што моћ има, цену дижу
малом граду ал' без премца,
док естардни мамци гмижу

да преваре љутог Сремца
што уз вино песму тражи.
И уз Симу академца

виолина добра важи,
и бећарац ту се нађе,
да Карловце опет снажи,

а уз гајде још је слађе,
филозофска је сесија
ту успела да се снађе,

јер народна поезија
има мудрост таложену
која свакој глави прија

уз музику приложену.
И док звуци карловачки
у хотелу *Богем* жежу,

из свог џепа Симо вади
суву бордо-феферону
да љутином јача, слади

своје срце, све у тону
виолине, њеног скика,
рајског звука у Сиону

филозофа и песника.

ЖИВАН САРАМАНДИЋ

Тамо где је певао, ницале су обале,
са мора су таласи лупали о хридине,
нимфе су израњале, арије их спопале,

океан је кључао из дубине нигдине,
потапао плимом је и луке и бродове,
пучина је тргала и ланце и дизгине,

на окупу држао старогрчке богове,
капацитет гласа му било звоно небеско,
звучи се сабијали у космичке стогове.

Карловци би постали пристаниште оперско
кад би Живан стигао – да векове помери,
а Бранково коло је било место стратешко

одакле се уметност ширила у намери
да одува глупости и естраде кичерај,
са шаком на грудима витез пев'о у вери

да таленат може све – да здухаче отера,
Сарамандић словио као нови Шаљапин,
имао је Божји глас, сиње грло етера,

а кад пружи јаки бас – к'о рударски динамит,
певао је он и цез, госпел, руске баладе,
наше старе, балканске, где мирише рузмарин,

а из баште коју је, уз бојење оградe,
уређив'о као принц, све потребне поправке
изводио лично он, најситније дораде,

мајстор кућни, насмејан, рајске руке занатске;
да додамо и ово – не би смело пропасти,
економски факултет притиснуо до даске,

ал' је као апсловент, неће вам се допасти,
напустио студије и зграбио оперу
као своју судбину бежећи од напасти.

Певање му донело за тај потез оверу:
да је само такав пут могао се случити –
к'о што Пенелопа је послужила Хомеру

да Одисеј заплочи по бескрајној пучини,
тако Милка чекала, можда и не слутећи,
да у њезин живот ће један Живан ступити

и да нико никоме неће више утећи:
нашли су се јин и јанг, андрогинска милина,
а у таквом сусрету, који јесте највећи,

уметност и љубав су апсолутна истина.

ОЉА ИВАЊИЦКИ

Има људи који носе таленте за више ствари,
када букет Божјег дара нађе се у једној души,
кад уметник, земни човек, својим ликом и не стари,

већ га младост свуда прати, у дворцу и потлеуши,
где год дође, шта год ради, ореол к'о сунце сија,
то су људи кентаури, око њих се чудо пуши,

укрштених енергија свака реч те благосиља,
боја гласа, поглед, покрет, све небеска симфонија.
И Оља је Ивањицки била биће од обиља,

и сликарка, песникиња, дете руских губернија,
визионар новог света, златоуста звезда снова,
имала је нешто своје, неки печат који прија.

На Бранковом колу, давно, изложба је била нова,
ту портрети свих песника које Оља познавала,
много света, Стефанеум, простор испод златног крова,

ја отварам и поздрављам лепоту без преседана,
додала је и Његоша, Бранка, Лазу и Дучића
кругу живих што к'о капи росе висе с танких грана,

јер сви ћемо испарити, баш те капи са листића,
ал' остати на сликама које Колу даде дама
као поклон из времена наших земних снохватица.

У то време моја коса по рамену беше пала,
а портрет ми насликала без фризура, голе главе,
ко год виде, зачуди се, но међутим Оља знала

да ћу једном дуге власи ошишати попут траве.

ВЛАДЕТА ЈЕРОТИЋ

У Карловачкој богословији
„Свети Арсеније Сремац“

Млађа је од Карловачке гимназије три године,
али рад је прекидала, једном се и загасила,
угарске су власти знале чељустима империје

задавити постојање, јер је сјала и значила.
Бранково се коло данас у септембру сваког гола
укључује у наставу богословску са гостима.

Само један, али вредан, за публику програм родан,
на хришћанске вечне теме, о гордости и прелести,
сребљољубљу, тиховању, садржај је увек плодан,

и о нади, и о вери, о љубави и обести,
о злу, добру, пролазности, о зависти и прељуби,
све што можеш доживети, у животу своме срести.

А о томе зборио је Јеротић што душом љуби,
Владета са надахнућем као младић ведар, чио,
волео је поезију, никад веру не изгуби:

какве мисли имаш, брате, колико си опростио,
искрено се покајао, молитвено, у свом посту,
плодове ћеш такве жњети, Господ није погрешо.

А шта може смртан човек, у прашини блата костур,
чему стреми у театру на планети званој Земља,
он је стално на испиту, котрља се као котур

које дете тера штапом, к'о што вуну преде преља.
А млади се богослови, понеки се такав нађе,
у паузи предавања, ах, животна искушења,

искраду до прве баште, тако ће им бити слађе,
па припале цигарету да на стрица свога личе,
не замерај дечацима, то је попут прве крађе

кад комшијске трешње сазру, а газда са плота виче.
Помози ми, драги Боже, да очистим самог себе,
и слабога и худога, из ког прелест нова ниче,

да другоме не замерам, да реч моја не загребе
туђу душу, да не вређам колегу и ближењег свога,
да помогнем и дарујем, да заволим, Боже, тебе.

Јеротић је то учио, најпре себе пролазнога,
онда све нас пуне страсти, напраснога беса, гнева,
мене првог, телеснога, горљивога и палого.

С Владетом је беседио, када збори к'о да пева,
млади монах и професор, да – Клеопа Стефановић.
те раније и владика Порфирије што реч снева,

а онда и глумац, чудо, и Небојша, и Дугалић.
На дунавској старој чарди рибљи перкелт, вино бело,
с Јеротићем наздрављамо, мало греха нам не фали,

брод немачки у пролазу, галерб такну воду смело.

ПЕТАР КРАЉ

Крај гроба Бранка, музе то слуте,
Петар Краљ хоће песник да буде,
да с браћом слуша горске цвркуте,

да каже песму рајске пожуде:
Santa Maria della Salute.
И крену глумац, ту нема муфте,

завони рима лепоте суште,
да од милине дуси заћуте
као уз жице златне лауте.

И да не буде неке заблуде,
и да се многи томе не чуде,
Лаза је Костић, о, апсолуте,

живео песму сваке секунде,
где свих времена разлике ћуте,
ширио крила за надахнуте

богове силне, камоли људе,
љубећи срцем Ленкине скуте
и младе очи к'о у кошуте.

О, глумче-краљу, моћни унцуте,
дајеш нам компас и азимуте
да на нов начин чујемо слуте

Лазине љуте бољке, грануте,

да у све куте зоре заруде,
где за љубављу смртници жуде.

О, светски сломе, о, страшни суде,
зар да разлика година буде
казна за чар што сиђе мед' људе

на угод живу пакости жуте,
у земне замке, ситне феуде,
трачеве, завист и предрасуде.

Песниче-краљу душе луцнуге,
чујеш ли, глумац казује гуде,
оригинално речи се муте

тамо, овамо и којекуде,
други не могу тако да гуде,
то изабрани само полуде.

Поезија је срећа за људе,
она је излаз кад нема друге,
донесе сунце, обасја спруде,

душине жице да све прогуде,
Лаза је им'о Божје сасуде,
сву вечност за те, дивни тренуге.

Чујеш ли, Бранко, ове гругуте,
и ти си дао лирске гугуте
за Минин пој уз звуке флауте,

сву своју душу, све своје жуде,
љубавне сне и гол-ауте,
ал' живот носи и нокауте.

Све је то с ове главе, са луде,
опрости, мајко, црне шкргуте,
разлог и запован памети худе,

које сам слао као регруте
безбраде у рат, и у залуде,
а да још нисам им'о адуте

за мисли круте и сумануте,
опрости моје грешне залуте,
нисам хтео да иком науде.

Лаза је дао оштре пресуде
Змају и Бранку, па га још куде
да је испао гори од Јуде.

Генији носе разне побуде,
имају право и на заблуде,
у њином дару семене руде

са Божјом клицом, недотакнуте,
генији могу и да полуде
и да испију чашу кукуте.

Све то нестаје, те амплитуде
временом тону к'о баракуде,
остају само дела да суде,

а арлекини нека се чуде
зашто прилике истини нуде
лаж и ђавоље силе, надуте.

Чујеш ли, Лазо, стари лабуде,

како Петар Краљ сипа пелуде,
грленом жицом кади усуде

да нам не шаљу црне скауте,
него да песмом ниште злослуте,
све ће се жеље ту да пробуде:

глечере к небу дићи смрзнуте,
оживети из стена мамуте,
то у заносу пророци слуте,

створити свет без новца, валуте,
задивићемо светске колуте,
пронаћи младе Ајнштајне, луде,

да праве сасвим нове маршруте
са мајке Земље мало нагнуте,
звездама ћемо померит' путе,

у космос слати аргонауте
да им пронађу сестре расуте
и живу душу Ленке згаснуте,

Santa Maria della Salute!

ИВАН ХАЈТЛ

Самородан глумац бити, самог себе надвисити,
са Талијом као сестром у театру безгранично
нова чуда доносити, нови живот осмислити,

и седморо деце с Маром на свет дати, несебично.
А младићем, сиротаном, кубурити к'о сезонац,
све физички и најамски, у Борову с „календером“,

у преради живе гуме, уз машину – све под конац,
и конобар у Сомбору, за опстанак, годинама,
а пре тога у Шлезији, затвореник – казна војна.

Таленат је развијао и хранио улогама
жедног бића што не стари, којем такав закон годи,
равницу са хоризонтом носио је у ногама,

у очима видело се да га чиста љубав води,
кад загризе масну питу низ лакат му уље капље,
свака реч се калемила оном главном која плоди.

А ти жмуриш: гром се чује, гласнице му тутње лавље,
спајају се сила земље и хук неба – сфере струје,
то се глумац див надимље у клокоту живе лаве,

из нежности сунца он је вулкан који огањ бљује.
Изненада све утихне, шапат цвета рајским миром,
у гугуту и тепању од миља те успављује,

Стражилово зашумори, аплаузи крену широм.

МИША ЈАНКЕТИЋ

Кад је глумац и – песник, дупло чудо то је,
обојица наизуст тад говоре лако,
никад не знаш ко ће ког узети под своје.

А кад Његош искочи, утом ће и Бранко,
тада драмски уметник да је главни хоће,
ту таленат рачуне испоставља бланко,

спајај једно у друго, поврће и воће,
јао, то је кентаур, и Пегаз и човек,
или можда Букефал, доро и бик – то ће.

Само ретки проносе такву дангу довек,
бити песник у кожи даровитог глумца
или глумац у кожи оног што кратковек

иде трагом талента, доживотног купца
осећања и мисли што се стално роје
све док човек не падне попут хладног трупца.

Ех, животе, битанго, ти би своје само,
не даш глумцу да узме и за себе мало,
песнику шта остане, толико већ знамо,

биће сасвим довољно, до врха је стало
у терцину малену Гордијевог чвора,
обојицу зато сад треба чути, ало,

ова прича ћутњом се прекинути мора.

ЉИЉАНА ПЕТРОВИЋ

Уметност је сва у игри, у прснућу дечје маште,
све то прати крилат осмех, у очима звезде роје,
и небо се залелуја, па пливају модре ласте,

онда прсти по жицама – к’о да златна зрна броје,
гитара се стапа с душом, све је једно –у лепоти,
са усана искри песма: чији стиси, песник – ко је?

Увек буде нешто ново, а наступ је ево стоти,
Љиљана се к’о девојче у хаљини расцветава,
донела је свеже ноте, све из срца, у милоти,

то је песма Андрићева, мистерија једна права,
гле, Гркиња, млада жена, чудно име је имала –
Лили Лалауна – сама собом звуке одмотава.

А писац се загледао, и песма је ту настала:
Лала лула луна лина, ала луна лани лана,
ана лили ула ина, нали илун лилиана,

лила ани ул улана, лани лину ул нанула,
анали ни нина нана, ила ала уна нула,
алауна лул ил лала, алилана лан лу ли ла,

налу нилу нун нинала, нала уна ан анила...
Као да је њено име, то Љиљана није крила,
певала је и чарала, са гитаром љубав снила,

веровала да је она та Гркиња, збиља, била.

МОМИР ВОЈВОДИЋ

То колико речи могу бити родне,
колико у себи да имају праска,
и колико јесу заводничке, плодне,

кованице, ето, свака штуца, ласка,
или било која кад јој додаш уши,
поклопце и рупе, па јој спадне маска,

то су оне речи мелемне у тмуши,
чија крила нагло продишу на таван
и уско прозорче чија светлост гуши,

ал' одатле к небу све полете намах
као јата чавки, нечији сватови,
црногорске приче које песник, славан,

беседи на српском – то су му хватови;
звао телефоном, мобилном приновом,
е да му је жеља да пегаз-атови

дигну га још једном на то Стражилово
где младује Бранко у векова роју,
да би тако сваку песму одболон'о;

и, збиља, чим бану, стар, на Фрушку гору,
као млади вихор замахну до Бранка,
но не прође много – сунце на умору,

нема више данка; нојца без осванка.

СВЕТЛАНА ВЕЛМАР ЈАНКОВИЋ

Долетела из Лондона истог дана кад на Колу
беше наступ који нетом испустити није хтела,
ал' ми рече да је глава чудно жига, па у болу,

од умора, путовања, да се игра – не би смела.
А публика очекује, видела је да је дошла,
но Светлана моли тужна, главобољна, лица бела,

да у њено име кажем да би кући сада пошла
и да ћемо наћи датум да наступи другог пута,
али ја је убеђујем – да би бољка одмах прошла

чим би стала пред публику темом Кола надахнута,
златоусте прве речи са кореном јаког духа
отклониће бол у глави, јер ће озон апсолута

очистити умор душе и земнога људског руха;
поверова, и прихвати, неста вражјег калауза:
предавање текло тихо, не чује се чак ни мува,

а Светлана руји, светли, радосница сија суза,
прође време као минут, загрмеше овације,
осмех цакли из очију, стиже утом братска пуса,

неста бола из Лондона и све поста скроз друкчије.
Ја оздравих, рече Велмар, и загрли – као мајка,
ово ми је нешто ново, никад досад било није,

нешто сасвим ван времена, стражиловска нека бајка.

ДАРИНКА ЈЕВРИЋ

Пансловенска душа у песмама бриди,
тако ли се језик наново порађа,
са Космета није, сад се боље види,

хтела да се макне, нити да се свађа
с *алтер егом* својим, већ је у Приштини
остала да живи, а не да нагађа

хоће ли ил' неће бити у Истини.
А кад је на тренут макла се из жице
и награду дошла да крај Бранка прими,

памтим дирљив потез једне књижевнице
која је из штампе чувала текстове
о Даринки што су расли пустимице

овде у слободи где заблуде плове.
Пружи Дари смотак новинске салате
верујући да је срце к томе зове,

пробледи к'о папир сред стиснуте шаке
кад Даринка рече да јој то не треба,
већ да узме за се ил' баци у канте.

О дрхтаја руке, к`о са кором хлеба,
с текстовима бројним о једном животу,
беше то на Земљи порука са Неба

да тај живот има сасвим другу квоту.

СЛОБОДАН КОСТИЋ

Такав наступ нико још имао није,
да му пламен липти у самом жилишту,
кад казује песму, искон звуке лије,

а матерња боја грми у тежишту
из Косова равног и све Метохије.
А пре задњег рата, били у Требињу:

песнички сусрети, камен тугу крије,
један сарајевски песник рече чудно:
А ко на Космету кога стварно бије?

Ма шта да ти каже, биће узалудно,
све док на твом прагу не заигра мечка,
рекох том песнику пријатељски, лудо,

у име Костића који ћутке мерка
обојицу наске што причамо свашта.
Пристиже власница, много згодна женска,

и нуди нас пићем, имала је рашта,
две чашице љуте звецнуше из раја
да се мутни еглен и балканска машта

измире с батином и њена два краја.
Историјо, мајко, маћеха си нама,
поезија само уз ракију спаја,

све остало – црна процарана рана.

МИЛАН ТРКУЉА

Има када живот се нашали па неће
да исправи путеве на страшноме свету,
има када неко је јуродиве среће

па сам себе постави за вечиту мету.
Вук самотњак и вајар, уз то рвач сури,
на улици креће се к'о птица у лету,

обрне се, не пада на ветру и бури,
са очима Јануса што све виде, смотре,
па то спусте у глину у ручној глазури:

коњаници, ратници, које вечност оте,
са шајкачом војници до ратног Солуна,
замрзнути костури албанске Голготе.

А онда и девојке, галерија пуна,
с косама по леђима, сисате и голе,
на дунавској тврђави, поглед до Кордуна,

ту су очи жагрене што за љубав моле:
вај, остаћу нежења, тако ми је боље,
други памет нека ми о томе не соле,

гле, румени месец је прокапао боле,
у даљини кућерци, жене-врбе на ветру,
усликаћу ја све то без велике школе.

Тако Милан Тркуља на овоме свету,
добричина који се предао судбини
да са јаким талентом, а на чију штету,
не буде заборављен данас у нигдини.

ЉУПКО РАЧИЋ

Крајишки младић, девојачког стида,
навраћ'о често до Новог Сада
љубавне своје ране да извиди,

наиме, ту је бањолучка, млада,
цура учила у музичкој школи:
заљубљен у њу – спреман да настрада.

Друштво писаца – о смрти говорим
о млађем другу, комеморација,
улази Љупко, откуда се створи,

читам сонет о самоубицама,
оно кад криза о глави ти ради,
написах давно – са недоумицама,

тако се уби Владимир Њаради:
*Тутањ се чује у земљи и Богу,
подижем руку на себе, љубави,*

*с ледине к небу устремљујем ногу
и звезду своју к'о угарак гасим.*
Љупко прилази: Да ли сонет могу...?

Дадох му папир, а он као нико,
урони главу у песму стооко,
шапатам гледећ', о тужна прилико,

стави је у цеп до срца дубоко.

И, растасмо се... пар месеци прође,
преко Дрине рат, бију се жестоко,

а ка мени вест као ђуле пође:
на некој свадби око Бањалуке,
где се лако до шљивовице дође,

један је песник разигране руке
принео пиштољ поред свога ока,
и уз музику игра руски рулет,

стисн'о обарач – ал' не би ни чвока,
онда понови неколико пута
све док се метак у главу са бока

не заби с пуцњем црном апсолута.

ЗДРАВКО ПОПОВИЋ ГАЈКО

Ако је поета надвремено чудо
бачено међ људе да им се инати,
и Лазино, мед' сном, срце оно лудо,

онда ће и ово име да се јати
са милим лицима из Бранковог кола,
и о њему, ево, желим нешто кáсти

да би ова чаша поезије, бола,
могла као пехар бермета да слади –
да слатким опије гóрко из живота,

а судбину худу сећањем окади.
Тамо где се песма родила из ватре,
ту се овај спомен у светлици злати,

поезија некад свога појца сатре,
не да́ му да језик у живот се врати.
Али шта је песма осим старе мантре

којом песник моли, опрашта и пати,
Гајко из Модриче, добошар лирике,
прсима пред људе увек смео стати,

говорити песме наизуст, из дике,
одано, без краја – и своје и туђе.
За орфејски наступ имао прилике

да покаже како у стих да се уђе

целим својим бићем, око да светлуца
под шеширом црним кад се уста пуће,

к'о Демостен грлат, нема да се муца.
И Кисела психа и Густу угао
раде му о глави: руски рулет штуца.

Боем несанице, каткад и цугао,
тај Здравко Поповић, из Модриче Гајко,
никоме се није низашта ругао,

онај ко би њега повредио тако,
сам би у животу запео и пао.
Успомена сија, и остаће, мајко,

то и небу прија – песник није стао,
коло се окреће, живи поезија,
завичај га слави, да ти кажем право,

да остане тако, допринесох и ја.

ВЛАДИМИР ЈОВИЋЕВИЋ ЈОВ

Шах је игра поетска, преузме ти главушу,
песници се такмиче да тријумфе осете,
а Јов је чак играо и гледао плавушу.

Шах има и поразе, па те врази посете,
редај брзо фигуре, крени нову партију,
можда реми извучеш, ето теби утехе.

На турниру песничком, где неки и попију,
Јов је газда шаховски, матира те часком он,
ал' кад треба –попусти, с осмехом до ушију,

преполови поен свој, као прави шампион,
неће да те понизи, лако ће до победе,
виртуоз је боемски, сија као лампион.

Шахоризме писао, те странице не бледе,
од пешака до краља, од стварности па до сна,
црно-беле фигуре вребају из заседе.

У Бранково коло је рукописа дао два,
и књиге су изашле – шаховска два пламена,
прва *Гамбит Пегазов*, *Шаховоћа* друга, да,

која тада била је баш за турнир спремљена.
Промоција књиге – гле, занемели шахисти,
а јуче преминуо Јов, *ан пасан* поета

којем судба не даде да се игре насити.

ВИНО И ПЕСМА

КАРЛОВАЧКА ВИНА

Одувек су с' грожђебала карловачка вина била
виши облик уметности, бечки валцер сремског стила,
у Белгији и у Пољској она су се цугом пила,

у Молдаву и у Чешку нирвана са Фрушке стигла,
а Енглезе и Швајцарце с *Титаника* у рај дигла.
Оно што је за Баварца у животу пива кригла,

то ј' за Сремца чаша вина црвеног к'о кућна цигла.
На уснама – португизер, к'о орлова да су крила,
црни пробус са берметом, ах, љубавна жива сила,

бела нона то кад проба, на тебе је већ намигла.
Карловци су на извору који држи винска жила,
па ратови кад су били, на тренутак пресушила,

али опет наставила; винари су к'о герила,
појаве се изненада с вином боје каранфила:
Киш и Дулка, Живановић, Мерц и Алекс – до Бајила,

Винума и Косовића, Дошена и Мрђанина;
Пробус-Мецинг и Петровић, Бенишек и Бермет-вила,
Веритас и Ковачевић, Епархија сремска мила...

А пре Другог светског рата, стражиловска велесила –
винар Костић извозио до Њујорка и Нешвила,
па Смóтра и Адамовић – дунавска је то флотила,

до европских царских двора извозом се поносила.
Ових дана карловачка лука најзад кући стигла,
више је од пола века била негде одселила,

Дунав пева да ће опет раширити винска крила.

СКАСКА ИЗ ПОДРУМА „БАЈИЛО“

Кад навратим до *Бајила* по бутељке старог вина,
увек еглен ту се зачне о грозданим легендама:
берба зором, и пред сумрак – сремска чељад на леђима

носи беле, црне гроње у дрвеним путуњама*.
Такмиче се ко ће први, у младости знојне коже,
да грозд саспе преко главе на гомиле у кацама.

А кад цура, с лозе, хити у путуњу зрело грозђе,
ако зрно момку падне испод крагне, низ врат вити,
па га нико дохватити више, брајко, ту не може,

девица тад мора стати и момчета пољубити.

*Путуња – дрвена или плетена посуда за грозђе која се у берби носи на леђима

БЕРМЕТ

Карловци се не би звали –
а да нису, брацо, сремски,
и бермет су они дали

по којем се знаду светски.
И Марија Терезија
пила бермет страшно, венски,

па војнике, као змија,
стезала до издисаја.
А наш Тесла, и то прија,

рек'о вино да ј' из раја,
да интелект бива јачи
кад се бермет с крвљу спаја,

а на душу песма качи.
Бермет – *капљаи* и *самоток*,
оба мало другојачи,

исто пале твој крвоток.
Орфелин је још рекао,
ако данас коме значи,

да се бермет пије само
од Божића до Васкрса,
дакле, онда кад је хладно,

када тело тражи мрса.
Тако јесте, а и није,
истурених белих прса

бермет се и лети пије.
Али треба чути главно,
питање се старо вије:

од чега се ово славно
пиће прави вековима?
Никад нико није јавно

поделио тајну свима:
које биљке и цветови,
лисје, травке с мирисима,

па пчелињи поленови,
ту двадесет има врста,
може л' неко да изусти?

Лизнеш бермет мало с прста,
увек нови укус, густо,
рекох има више врста,

нек' остану снови пусти,
нек` је тајна закључана.
У песму се сладост спусти

па од две-три чаше вина
развеже се лако језик,
и тад хрупџи сто истина,

проговори метајезик,
од богова метаноја,

да је бермет поклон велик

смртницима земног соја,
да бар мало, на тренутак,
изађу из дневног строја

и осете тај раснутак
васељенске самилости
када бермет, рајски врутак,

даје капљу бесмртности.

КАРЛОВАЧКА БЕРБА

Не бере се грожђе тек тако, мој друже,
и не пада оно са небеса сâмо,
око вина треба руке да се пруже,

виноград се чува љубављу и – стално,
око лозе чворци са вранама круже
да обрсте зрна, али ми не дамо,

па терамо тице, да их нема дуже,
помоћу страшила, мреже и сирене,
ветрењаче исто могу да послуже,

ал’ пре свега треба, послушај ти мене,
кад ластари крену и њина коленца,
припазити грожђе – да цваст не увене,

болест *племењача* из прикрајка пеца
и зато се мора брзо залечити,
за месец-два стиже друга – *пепелница*,

и на крају трећу мораш приметити,
то је *сива трулеж* баш кад берба крене,
домаћин је хитно мора истребити,

сачувано грожђе, боје сазреване,
бере се од зоре до прве врућине,
па онда пред сумрак опет се покрене,

и тако данима, у царству милине,

све док се виноград посве не обере,
у Бранково време, почуј мајчин сине,

тамбура са песмом уз бербу се стере,
мелодији жице радују се људи,
у коло ускачу сви са пуно вере,

веселе се вину што се младо буди,
прослављају живот, да не буде смрти,
а песме се оре – боголики људи,

босонога селе игра, коло врти,
коса вије, нога земљу не додира,
тамбур, тамбур, ено неко и упрти

своје лане, па и свирац јаче свира,
пуне каце бриде, обрани су грозди,
грожђебал се спрема, пала прва шири,

у Карловце берба туристе доводи,
три ће дана бити весеља за лека,
можда све то неком иначе не годи,

али тако мора, и биће, и нека,
мада ту се нађе прескупе естраде,
те се та приредба, делом и без шмека,

претвори у дернек све до зоре ране,
па у центру града – разбијене флаше,
пластика и отпад тужну слику граде,

али шта је живот већ слабости наше,
загрлити, пити и лупати боце,
но Карловци нису да се тако праше,

морамо штовати очеве и оце,
јединствено место на Балкану, друже,
где преци духовне подигоше дворце

да тако спасимо ово мало душе.

КАРЛОВАЧКА ПИЈАЦА

Рана јесен, чујем сремску грају,
дани бербе допремају грожђе,
бело, црно – одмах ти вагају,

благо оном ко на пијац дође.
Од јабука најслађа је она
кроза коју вредан црвак прође,

беж' од оне што је к'о бомбона,
уцакљена, и нема мириса,
и од бледе – к'о да ј' од најлона.

Срећом песник стихове написа
непрсканом поврћу и воћу,
о пијаци стражиловског виса,

која боме чува сву чистоћу
традиције и меда и вина.
Хала, Боже, и казати хоћу:

на тезгама – ораси, сланина,
црни лукац и уплетен бели,
першун, целер, спанаћ, боранија,

са кантара мирис срећу дели,
за кусур ћеш купити салату,
паприка се ситнишу весели,

лимун ценом наликује злату,

туђе воће – наранџе, банане,
дижем поглед ка чворака јату.

На тезгама, скоро на све стране –
сира, меса, цигерњача стење,
мирис дуња отпао са гране,

и чарапе, мараме, кестење,
па помислиш да је исто свугде,
ено унук продаје ордење.

Ипак нечег нема нигде другде,
па да одеш све до краја света,
ко суботом-средом овде буде,

карловачког купиће бермета.

ОГЛАСНА ТАБЛА

Продајем тучану оранију од 80 литара, котланку, лимено корито за шуређе свиња, ланце, глокне и сајлу. Све за 10.000 динара. Телефон 882-396.

Поред поште карловачке на табли су разне вести, понајвише смртовнице, издају се куће, собе, све и свашта на продају, познаника можеш срести.

Један оглас при дну, мали, исписан са руке обе: продаје се прибор цео за свињокољ-забијачку, неко више неће клати и шурити крмад, боме,

можда његов ближњи умро и ставио на све тачку, ил' је нагло одлучио да батали овај занат, а можда ће све то само да обеси о реп мачку.

Ко би знао шта је, куд је, и чији је део плана, но, тучана оранија сигурно је годинама служила и помагала комшијама са свих страна

као казан за пуњење исеченим сланинама, све поситно, мешајући да се кува и исцеди, да остану дуван-чарци, а потом се на гозбама

сервирају к'о додатак главном јелу кад се седи и пијучка ракијица. Јака зима наваљује, па се слатка прича рони, и родбина у снег гледи.

А котланка је ложиште за котао, да, без струје, ситно дрва исцепати, добра ватра нека плане; а глокне су метал-фишек за стругање свињске руње.

Све остало из огласа – транспарентно, речи јасне,
али да л' се наш'о купац, нови власник тог алата,
што ће сремске мангулице, ошурене и преклане,

из корита да подигне као мајстор од заната?

ХОТЕЛ „БОЕМ“

А у центру Карловаца, тад се хотел звао *Боем*,
Бранковога кола дани давали су и ту нешто,
ноћни програм беше петком – успомене наглас зовем.

Песници су све у поноћ казивали песме вешто,
тамбураши, конобари, јуродиве намигуше,
аплаузи и здравице, и микрофон ту је крешт’о.

Власник Бранко Ивановић, буран човек добре душе,
волео да загалами, па помислиш, ај, пакао,
ал’ кад треба око посла – договори се не руше.

Петровићу Брани, једном, шећер крви нагло пао:
Дај ми леба, било чега, морам нешто окусити!
Узев парче, покрај стола непомичан жваћућ’ стао.

То примети газда Бранко, као Тарзан набусити,
дрекну зашто жив ту човек стоји тако умртвљено.
Брана ћути као слепић – да л’ ће ишта изустити,

јер кафане све обигр’о и на главу свет окрен’о,
страшне згоде доживео, вандеје и анегдоте.
Газда цепти, хоће реда – песник, мудар, већ је сео.

Ух, тиме се збрка смири, заустави и не оте,
ко зна шта би све ту било да је песник узвратио,
пропевао љуту псовку, замахнуо можда, б’оте.

Уђе гајдаш, пева стару, ја сам гласно прихватио,
тамбураши попратише, завитлаше *Бачко коло*,
тресе банда, бакшиш лети, неко је и преплатио;
кад бећарац масно врца, ко те, песмо, не би вол'о.

СВАТОВИ

Кад се жени карловачки браца,
свадба мора на претке да личи,
биће свега јер има новаца,

то господској кући и приличи.
Бели, црни дорати и ати,
са кâсом се сваки газда дичи,

ред кочија сребри се и злати,
окићене гриве и шешири,
поцикују стражиловски свати.

Лепа млáда из белине вири,
језде чезе, иду према цркви,
бећар-банда већ лагано свири,

креће песма, тамбурица мрви,
хармоника с бегешом се клати,
Четир' лава, ај, који ће први

ледним млазом свате попрскати.
Око чесме скупљају се гости,
окићени, мирисни, прсати,

свако своје показује кости
покривене крпама из света,
на штиклама, Боже ми опрости,

неке цуре скоро два су метра,

кипти парфем, фризура и шминке,
једној сукња под налетом ветра

показује свилене прилике,
билдовани с репом розе косе
нижи од ње за длан отприлике,

две старлете, једна другу носе,
силиконске и урбане пуме,
беле зубе, порцеланске, носе

са уснама к'о бицикли-гуме.
А трећа се попрсјем поноси,
јер чудо је веће нег' у куме,

лево-десно кад њиме заноси,
то су кучад, млади шарпланинци,
топли, меки, откривени, боси,

и што б' рек'о Бранко у паници:
а у твојим белим недрим' туде,
чудо, селе, дивно чудо, лудо,

окле снега до две груде, дуде,
ала бих се с тобом млађан груд'о!
И вапимо ми земни јадници.

А са стране стоје остаринци,
ближњи, својта, комшије и прике,
бабе, деде – као позадинци

у одећи из старе графике.
Таламбаси јече и грувају,
фотографи већ штанцају слике,

као осе деца се мувају,
из кочија стигле прве флаше,
за касније неки се чувају.

Са барјаком стари сват још маше,
младенци се стиском састављају,
гле, на коњу, бећаруша јаше,

сватови се ка њој управљају:
тамбур, тамбур, ситна тамбурице,
ускоро се двоје венчавају,

удри побро у сићане жице,
данас има, а сутра нас нема,
снаше носе златне огрлице.

Биће коло – а ко ту да дрема,
али прво у цркву под круне,
заклетва је да неверства нема,

нек' прстење труне на прстима,
бидермајер лети у небеса,
ухвати га она са прсима,

куме, куме, изгоре ти кеса!

КУГЛОФ

Од Француза и Немаца потекло је ово чудо,
облик му је од шешира из смутнога средњег века,
слатки лебац, рекли неки, деца кажу: хлеб са рупом.

У свемиру бриде тајне, галаксије из далека
на куглофе редом личе, обрћу се и сажижу
све што такну с црном рупом – а ја вичем: Еурека!

Карловачки фестивали са куглофом госте стрижу,
чоколадни, мрамор-куглоф, трешњин венац, од јогурта,
семенкасти, воћни бакин – жмарци раја телом гмижу.

Има кад је слани куглоф, од тиквица и од путра,
од љуспица, а од соје. Понекад га краси ружа
да свечаност буде лепша на венчању све до јутра.

У језику код Словена, читав низ се речи пружа:
он је бабка код Пољака, а код Чеха и – бабовка,
Словенци га зову шаркељ, речцу тражи наша Гружа.

Све у свему, јаја, брашно, млеко, квасац, шећер, вода,
састојци су што се стежу око модле с рерном врућом,
и ораси, мармелада, суво грожђе од три года.

Нек' се пече нови кулоф, нек' мириси лете кућом,
у центру су вино, сода, тегле меда мање, веће,
гизда згодна комшиница, дечак трчи с кером жућом,

и фестивал отвори се – јато укруг небом креће.

ДВОРСКА БАШТА

Љубичасто-белим цветовима пауловније

Али ми смо карловачки ђаци...

Сећаш ли се оне дворске баште
кад мириси расцветају чула,
када младост са песмама расте

у бојама стражиловских чуда,
миг пролећа и загрљај лета
у цвркату славуја-булбула,

липа мири, денарика цвета,
утом јесен, младог Бранка знаци,
мили Боже, велика је штета

што сви нису карловачки ђаци,
златно лисје у бојама дуге,
око оку пољубац добаци,

у даљини, уз писак са пруге,
оде јесен, а шуња се зима,
пахуље ће у ноћи предуге

лептирати нечујним крилима;
чим пролеће нову светлост баци
по гранама и по пупољцима,

дворску башту населиће млади,
а небо ће постати још веће,
без младости нема живе глади,

љубав никад уминути неће.

БЕЛЕШКА О ПЕСНИКУ

Ненад Грујичић рођен је 12. септембра 1954. године у Панчеву. Прве године детињства провео у Шајкашу. Основну и средњу школу учио у Гомјеници и Приједору. На Филозофском факултету у Новом Саду дипломирао на групи југословенска и општа књижевност.

Био је главни и одговорни уредник студентског књижевног листа *То јест* (1978-1980), затим уредник поезије у *Гласу омладине* (1980-1981). У Војној гимназији у Београду предавао књижевност (1981-1982). Био је председник Друштва књижевника Војводине (1993-1997). С Рашом Перићем, оснивач (1994) и, потом, председник савета *Међународног салона књига и Дана Лазе Костића* у Новом Саду (2000-2004). На челу Бранковога кола од 1983. године. Живи и ради у Новом Саду и Сремским Карловцима.

Објавио песничке књиге: *Матерњи језик*, Књижевна омладина Србије, Београд, 1978. (1995, 1996); *Линије на длану*, Просвета, Београд, 1980; *Врвеж*, Матица српска, Нови Сад, 1985; *Царска намигуша*, БИГЗ, Београд, 1990; *Јадац*, Српска књижевна задруга, Београд, 1993; *Пуста срећа*, Просвета, Београд, 1994, 1995. и 1996; *Матерњи језик и песме при руци*; Књижевна омладина Србије, Београд, 1995; *Limba maternă și poezii la-ndemână*, Еуропоинт, Букурешт, 1996; *Лог*, Време књиге, Београд, 1995; *Цваст*, Просвета, Београд, 1996. и 1997; *Сновиље*, Глас српски, Бања Лука, 1998; *Жива душа*, Просвета, Београд, 1999; *Шајкашки сонети*, Прометеј, Нови Сад, 2008; *Светлица*, Просвета, Београд, 2015; *Маца на вратанца* (песме за децу), Бранково коло, Сремски Карловци, 2015; *Песме о младости*, Бранково коло, Сремски Карловци, 2019.

Књиге изабраних песама: *Чистац*, Просвета, Београд, 1997; *И отац и мати*, Матица српска, Нови Сад, 2002; *Млеч*, Глас српски, Бања Лука, 2004; *Светлост и звуци*, Српска књижевна задруга, Београд, 2005; *Дарови*, Орфеус, Нови Сад, 2009; *Вијадукт* (поеме), Прометеј, Нови Сад, 2011; *Неко ми узне реч (Некој ми го зеде зборот)*, Арка, Смедерево и Матица македонска, Скопје, 2014; *Надисати се душе* (духовна поезија), Српски културни центар, Модрича, 2016.

Остала дела: *Читај Тракла* (драма), Радио Нови Сад, 1983; *Бранко* (монографија о животу Бранка Радичевића), Књижевна заједница Новог Сада, 1984, 1985. И Завод за уџбеника и наставна средства; Београд, 1990, 1991, 1992, 1995; *Прокрустова постеља* (есеји и критике), Стражилово, Нови Сад, 1988; *Ојкача* (антологија), Књижевна заједница Новог Сада, 1988. и Дневник, Нови Сад, 1992. Задужбина Петар Кочић, Бања Лука – Београд, 2002, Музеј Козаре, Приједор, 2004, Нови Сад, 2005; *Аух, што живот ушима стриже* (алманах поезије); Стражилово, Нови Сад, 1990; *Плес у негвама* (есеји и критике), Просвета, Београд, 1998; *Полемике и одушици*, Ослобођење, Источно Сарајево, 2004; *Приче из потаје*, Прометеј, Нови Сад, 2007; *Мужа душа* (роман), Прометеј, Нови Сад, 2009; *Приче за романе*, Културни центар Новог Сада, 2012; *Антологија српске поезије (1847-2000)*, Бранково коло, Сремски Карловци, 2012. и 2013; *Да доплетем венац започети* (панорама поезије); Бранково коло, Сремски Карловци, 2013; *Руку на срце* (полемике, есеји, записи и путописи); Службени гласник, Београд 2014; *Прогнани Орфеји* (антологија српске избегличке поезије), Бранково коло, Сремски Карловци, 2015; *Пјевај, ори, прозоре отвори* (антологија крајишких ојкача), Радио-телевизија Србије, Београд, 2017; *Ноћу дику љубим у шљивику* (љубавне ојкаче), Вечерње новости, Београд, 2010.

Ненад Грујичић је аутор уметничко-документарне емисије *Трагом Бранка Радичевића* (ТВ Нови Сад, 1986), а у серијалу *Песничке ведрине* (ТВ Београд, 1998) урађена је емисија *Тајни дах* посвећена Грујичићевом песништву. У оквиру серијала *Реч и дело* (ТВ Нови Сад, 1999), урађена је емисија посвећена Ненаду Грујичићу. Поводом књиге *Шајкашки сонети* (РТВ, 2008), снимљена је документарно-уметничка емисија *Шајкашке милоште*, посвећена најранијем песниковом детињству. У серијалу *Споменици Војводине*, аутор је документарно-уметничке емисије *Бранков гроб на Стражилову* (РТВ, 2011). У серијалу РТВ, *Кроз одишкринута врата књижевне радионице*, 2011. године урађена је документарно-уметничка емисија, *Мени свака реч је невина првина*, у којој су, по концепту серије, представљени стваралаштво и живот оца-песника и кћерке-глумице Милице Грујичић. Емисија РТВ *Антологије: некад и сад*, посвећена Грујичићевој *Антологији српске поезије (1847-2000)*.

Аутор је телевизијских документарно-уметничких емисија: *Ојкача – вековна песма Поткозарја*, (ТВ Нови Сад, 1990), *Ојкача – љута милошта крајишка* (РТРС, 2003), *Ојкача – и отац и мати* (РТРС, 2003) и *Ојкача – лирска позлата крајишке душе* (ТВ Нови Сад, 2004). Заслугом Ненада Грујичића, 2013. године ојкача је као „поетско-музичка творевина Срба Крајишника-Динараца“ званично уписана у први *Регистар нематеријалног културног наслеђа Србије*.

Награде и признања: *Бранкова награда Матице српске* (Нови Сад, 1978), за есеј – семинарски рад „Јавна птица Милана Дединца“; *Печат вароши сремскокарловачке* (Стражилово, 1979), за поезију објављену у „Гласу омладине“; у листу *Политика*, у рубрици "Ово је била њихова година" (1979), Ненад Грујичић је изабран за најуспешнијег младог песника заједно са младим стваралачима из Југославије, међу којима су били и режисер Емир Кустурица, сликар Стане Јагодич, пијанисткиња Наташа Вељковић, глумица Мерима Исаковић, социолог Тодор Куљић, архитекта Дејан Ећимовић и драмски уметник Диме Илиевски; *Дневникова награда* (Нови Сад, 1982), за причу "Живе болести", *Стражилово* (Ириг, 1988), за књигу огледа, есеја и критика „Прокрстова постеља“; *Кондир Косовке девојке* (Грачаница, 1990), за књигу песама „Царска намигуша“; *Прва награда на Смотри југословенског радија у Охриду* (1991), за емисију „Од бећарца до ојкаче“); *Грб Сремских Карловаца* (1992), за књижевни опус и успешно вођење Бранковога кола; *Златна значка Културно-просвјетне заједнице Србије* (1993), „за несебичан, предан и дуготрајан рад и стваралачки допринос у ширењу културе“; *Милан Ракић* (Београд, 1994), награда за књигу године – „Пуста срећа“; *Кочићево перо* (Бања Лука, 1995), за књигу сонета "Лог"; *Лазар Вучковић* (Приштина, 1996), за књигу песама „Цваст“; *Шушњар* (Оштра Лука – Сански Мост, 2002), за књигу изабраних песама „И отац и мати“; *Вукова награда* (Београд, 2003); за резултате и мисију Бранковога кола; *Скендер Куленовић* (Козара – Приједор, 2005), за књигу изабраних песама „Светлост и звуци“, *Павле Марковић Адамов* (Сремски Карловци, 2009), за укупно књижевно дело и вођење Бранковога кола; *Пјесма над пјесмама* (Мркоњић Град, 2010), за љубавну поезију и сонетне венце посвећене Марији Балковој; *Повеља Српског филозофског друштва* (Београд, 2013), „за постојану и успешну сарадњу на одржавању регионалних филозоф-

ских скупова”, *Браћа Мицић* (Београд, 2014), за песнички опус и књигу полемика и есеја „Руку на срце”; *Награда интернационалне академије Иво Андрић* (Београд, 2015), за живото дело и антологију српске избегличке поезије "Прогнани Орфеји"; *Гајков пјеснички шешир* (Модрича, 2016), за књигу песма „Светлица”, *Међународна награда „Златни прстен”* (Скопје, 2016), за укупни књижевни опус; *Титула амбасадора Кнежевине Марини и Горња Драготиња* (2017); *Сава Мркаљ* (Београд, 2017), за антологије „Прогнани Орфеји” и „Пјевај, ори, прозоре отвори”; *Пелагићев рунолист* (Бања Лука, 2018), за укупни стваралачки опус и „Повеља Града Сремских Карловаца“ (2019), за изузетне резултате Бранковога кола и дугогодишњу афирмацију Сремских Карловаца и Стражилова; награда „Златни Орфеј“, за свевремени печат и трајно присуство у српској културној баштини.

Песме Ненада Грујичића превођене на руски, енглески, немачки, француски, италијански, шпански, јерменски, пољски, грузијски, арапски, румунски, шведски, чешки, словачки, украјински, мађарски, македонски, русински и словеначки језик.

САДРЖАЈ

Годишња доба	5
--------------------	---

СА ИЗВОРА

Икона	11
Студенац „Патријарховац“	12
У Саборној цркви Светог Оца Николаја	13
Пред криптом Горње цркве сремскокарловачке	14
Платан у порти Доње цркве у Сремским Карловцима	16
Голубица на крсту	18

КАРЛОВАЧКИ МОТИВИ

Чесма „Четири лава“	21
Чамац	23
Човек са три пса	24
Две клупе	25
Јоргован	26
Шест карловачких ветрова	27

СРЕМСКОКАРЛОВАЧКЕ КАЖЕ

Алексије Радичевић	31
У Карловачкој гимназији	33
Вито ребро	35
Бранково коло	37
Павле Марковић Адамов	39
Јован Живановић	42
Ћирићи	45
Владимир Николић	48
Лукијан Мушицки	51
Карловачки мир	53
Српски Хајделберг	55
После рата	58
Алеја песника	60
Видиковац	61
Карловачка гробља	63
Галерија Милана Кечића	64
На Стражилову	66

СТРАЖИЛОВСКИ ПОРТРЕТИ

Десанка Максимовић	71
Мирослав Антић	73
Борислав Михајловић Михиз	75
Александар Тишма.....	77
Борислав Пекић.....	79
Весна Парун.....	81
Стеван Раичковић.....	83
Иван В. Лалић.....	85
Милорад Павић.....	87
Дејан Медаковић.....	89
Бранислав Петровић.....	92
Данило Киш.....	95
Душко Трифуновић.....	96
Раша Попов.....	99
Бошко Петровић.....	100
Мирослав Егерић.....	102
Павле Поповић.....	105
Гојко Јањушевић.....	107
Раша Ливада.....	109
Вујица Решин Туцић.....	111
Војислав Деспотов.....	114
Раде Томић.....	115
Ђорђе Сударски Ред.....	117
Радован Павловски.....	119
Симо Елаковић.....	120
Живан Сарамандић.....	123
Оља Ивањицки.....	125
Владета Јеротић.....	127
Петар Краљ.....	129
Иван Хајтл.....	133
Михајло Миша Јанкетић.....	134
Љиљана Петровић.....	135
Момир Војводић.....	136
Светлана Велмар Јанковић.....	137
Даринка Јеврић.....	138
Слободан Костић.....	139
Милан Трукуља.....	140

Љупко Рачић.....	142
Здравко Поповић Гајко.....	144
Владимир Јовићевић Јов.....	146

ВИНО И ПЕСМА

Карловачка вина.....	149
Скаска из подрума „Бајило“.....	151
Бермет.....	152
Карловачка берба.....	155
Карловачка пијаца.....	158
Огласна табла.....	160
Хотел „Боем“.....	162
Сватови.....	164
Куглоф.....	167
Дворска башта.....	168

<i>Белешка о песнику.....</i>	<i>170</i>
-------------------------------	------------

Едиција
Савремена поезија

Ненад Грујичић
СРЕМСКОКАРЛОВАЧКЕ ТЕРЦИНЕ

Уредник
Растко Лончар

Ликовно-техничка обрада
Милан Маринчић

Коректор
Милена Борић

Штампа
Мала књига
Нови Сад

Издавач
БРАНКОВО КОЛО
Сремски Карловци
е-пошта: kolobrankovo@gmail.com
www.brankovokolo.org
021/881-028

2020.

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

821.163.41-14

ГРУЈИЧИЋ, Ненад, 1954-

Сремскокарловачке терцине / Ненад Грујичић. - Сремски
Карловци ; Нови Сад : Бранково коло, 2020 (Нови Сад : Мала
књига). - 170 стр. ; 21 см. - (Едиција Савремена поезија /
Бранково коло, Сремски Карловци, Нови Сад)

Тираж 500.

ISBN 978-86-80036-28-1

COBISS.SR-ID 332749063

